ԱՒԵՏԱՒՀԻ

ԹԱԲԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԷ· Կ· ՊՕԼԻՍ, ԱՊՐԻԼ, 30 1904 ԹԻՒ 18

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա· Ք· ԿՐԻՆ ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Ա· Ս· ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նոր Շրջան 305·—Մեր Մեծ Քահանայապետը 307·—Վերստին Դարձի Եկած Քրիստոնեաներ 309· —Սիրոյ Երեք Աստիճանները 310·—Քաղաքներու Առողջապահութեան Խնդիրը 311·—Ջուրը Ուրկէ՞ կու գայ 312·—Հովի Ոյժ Երկաթուղիներու Համար 312·—Քոպրաներու Մենամարտ Մը 313·—Մեկ Բան Գիտակ 313·—Թոնդրակ 315·—Երաժշտական Երեկոյթ 315·—Քաղաքական Լուրեր 317·—

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

[Խմբագրական]

Սենեակը կը նստինք պատուհանը բաց, եւ թռչուններու դայլայլը ներս կու գայ։ Ձմեռը, որ տակաւ կորսնցուց իր խստութիւնը, վերջին քանի մը օրերուս վերջնապէս մեկնած կը թուի, եւ ահա գարուն է։ Ջերմին եղանակի այս ցանկալի վերադարձով բնութիւնը նոր կեանք մը կ'ստանայ։ Տերեւներու բողբոջման նշաններ կը տեսնուին ծառերուն վրայ, կանանչ մանրիկ ծիլեր կը ցցուին հողին մէջէն եւ արտի ու պարտէզի մէջ առատ նշաններ կը տեսնենք թէ բուսական աշխարհն արթնցած է ամիսներու իր երկար քունէն։

Բնութեան այս նոր ոգեւորմամբ նոր կեանք կ'առնեն նաեւ չատ ճարտարութիւններ, որոնք անոր վիճակէն կախում ունին։ Ագարակագործը, որ արտերուն մէջ չէր կրնար քան մը ընել մինչ գետինը սառած կամ ձիւնով ծածկուած էր, չատ զբաղ է։ Առեւտրական գործառնութիւնները կ'ոգեւորուին այն նաւահանգիստներուն ու գետերուն մէջ որոնք սառոյց կապած էին։ Վերին Վոլգոյի, Մարմարայի կղզիներուն եւ Եւրոպայի ու Ամերիկայի ամարանոցներուն պանդոկատէրերը պատրաստութիւն կը տեսնեն իրենց բազմաթիւ յաճախորդներուն համար։ Նմանապէս առեւտուրի եւ ճարտարուեստի ուրիշ ասպարէզներու մէջ գտնուող չատեր պատրաստութիւն կը տեսնեն, գիտնալով թէ ի նորոյ սկսելու եւ աւելի լրջութեամբ աշխատելու ժամանակը եկած է։

Եւ կը բերուինք մտածել թէ ինչպէս Բնութեան ընթացքին նոյնպէս անհատներու հոգեւոր եւ բարոյական կեանքին մէջ ժամանակներ կան նոր չրջան մը սկսելու։ Չենք ուզեր ըսել թէ ուղիղ ընել սկսելու համար մասնաւոր առիթի մը սպասելու ենք։ «Գիտեմ թէ գէշ ունակութիւն է այս,» կ'ըսէ մէկը, «եւ դիտաւորութիւն ալ չունիմ ասոր միչտ հետեւելու։ Բայց պիտի տամ ինքզինքս զուարճութիւններու մինչեւ այնինչ ժամանակ, կամ մինչեւ այնինչ բանը տեղի ունենայ, եւ յետոյ պիտի դադատանամ։» Ծուռ ճամբէ մը դառնալու ժամանակն այն րոպէն է, երբ կ'իմացուի թէ ծուռ է այն։ Աստուածային իմաստութեան պատգամն է, «Հիմա է ընդունելի ժամանակը, հիմա է [հոգիներու] փրկութեան օրը։» Պարտականութեան կամ բարեսիրութեան ուրէք գործի նկատմամբ սա է ճշմարիտ իմաստութեան վճիռը· «Հիմա ըրէ։» Անմտութիւն է ապագայ ժամանակի մը սպասել՝ մեր բարոյական պարտականութիւնները կատարելու համար, եւ անմտութիւն է մոռնալ թէ, եթէ այն ապագայ ժամանա-

կը գայ, չենք կարող այն ժամանակի մեր զգացումներուն իչխել այժմու մեր որոշումով։

Այսու ամենայնիւ կան կարծես բարոյական եւ հոգեւոր կեանքի մէջ նոր չրջան սկսելու մանաւանդ յարմար ժամանակներ, երբ մարդ խորապէս կ'զգայ այդպիսի քայլի մը կարեւորութիւնը։ Այդպիսի ժամանակ է ամուսնութիւնը։ Բազմաթիւ երիտասարդներ վերջին քանի մը ամիսներուն մէջ ամուսնութեան լուծին տակ մտան կարեւոր պատասխանատուութիւններ ստանձնելով։ Թերեւս կար առաջ անփութութիւն պարտականութեան մասին, անձնասիրութիւն՝ ուրիչներու հետ վարմունքի մէջ, եւ յաճախ անհոգութիւն հանդէպ ուրիչներու զգացումներուն։ Ասոնց ամէնուն յաղթել պարտականութիւն։ Սակայն հիմա որ մէկուն երջանկութիւնը այսքան սերտիւ կը լծորդուի ուրիչի մը երջանկութեան հետ, այդ պարտականութիւնը կրկնապէս կը չեշտուի։ Ոչ մէկ երիտասարդ կամ երիտասարդուհի իրաւունք ունի ամուսնանալու, եթէ պատրաստ չէ հաստատ որոշել որ ամէն վայելուչ միջոցներով պիտի ջանայ նպաստել երջանկութեանն անոր, որու հետ կը հաստատուի այդ մտերմագոյն յարաբերութիւնը։ Եւ ամուսնական կենակցութիւնը կեանքի ամէնէն կարեւոր քայլերէն է, երբ նոր պատասխանատուութիւններ կ'ստանձնուին, երբ աղայութիւնը վերջնապէս մէկ կողմ կը թողուի, եւ երբ կեանքը իր արտաքին պարագաներով կատարեալ կ'ըլլայ, այսինքն այնպէս՝ ինչպէս Աստուած սահմանած է որ ըլլայ։ Ուստի յարմար ժամանակ է նոր չրջան սկսելու։

Այսպիսի ժամանակ է, դարձեալ, ծանր հիւանդութենէ ապաքինման չրջանը։ Մանաւանդ վերջին քանի մը ամսուան մէջ չատ տկարացան։ Հիւանդութիւնը անոնց կենսական ոյժերուն հետ ոգորեցաւ եւ յայտնի չէր թէ նժարը ո՛ր կողմ պիտի հակէր։ Կամ վիրաբուժական ծանր գործողութիւն մը հարկ եղաւ, եւ վախ կար թէ մի գուցէ մարմինը այնչափ տկարանայ որ յետոյ չկրնայ զօրանալ։ Սակայն վտանգի ժամանակն անցած է եւ կեանք վերադարձուած անոնց՝ որոնք գրեթէ կորսնցուցած էին զայն։ Այսպիսիներ հազիւ կրնան քանի մը կարեւոր հարցումներ չընել իրենց հոգիներուն։ Եթէ իրենց ոյժը անբաւական ըլլար տոկալ հիւանդութեան ճնշումին որու ենթարկուեցաւ եւ վերջնական իրենց կեանքը, գոհ պիտի ըլլայի՞ն։ Հաչիւի մեծ օրուան մէջ պիտի ուրախանայի՞ն այսպիսի կեանքի մը արձանագրութիւնը տեսնելով։ Ծախսուած չարիքներու եւ գործուած բարիքներու համադրումարը երբեք եղա՞ծ է այնչափ մեծ որչափ կրնար ըլլալ։ Զգացուած ցաւերը չեն կարող անցեալը փոխել։ Բայց գրեթէ վերջացած կեանքի մը վրայ ժամանակամիջոց մը աւելցած է, եւ այս նոր մեկնակէտէն կրնան իրենք աւելի աղնիւ, աւելի մաքուր եւ աւելի օգտակար կեանք մը սկսիլ։

Տեղափոխութիւնն ալ նոր սկզբնաւորութեան պատեհ առիթ է։ Մէկը տեղի տուած է իր միջավայրին նուազ օգտակար եւ նուազ չինիչ ազդեցութիւններուն։ Ընկերակից ընտրած է այնպիսիներ որոնք բարոյական մեծ կը հասցնեն իրեն, եւ հաճոյք կը փնտռէ այնպիսի բաներու մէջ որոնք կը բթացնեն իր բարոյական բնութիւնը եւ կը խեղդեն իր հոգիին աղնուագոյն տենչերը։ Պարտի հաստատապէս թօթափել այդ դէշ ազդեցութիւնները, բայց դժուարութիւն կը կրէ, եւ նոյն իսկ եթէ ջանայ ընկերութեան լաւագոյն դասակարգի մէջ մտնել, կը տեսնէ թերեւս թէ կասկածանքով կը դիտուի։ Սակայն նոր միջավայրերու մէջ կը մտնէ։ Իր ետին կը թողու այնպիսիներ որոնք զինք մոլորեցուցած են կամ չար ճամբաներու հետեւած են իր հետ։ Ահա անոր պատեհութեան ժամը։ Թող հաստատ որոշէ հին կեանքն ալ իր ետին թողուլ եւ աւելի ճչմարիտ, աւելի աղնիւ մարդ մը ըլլալ իր նոր տան ու նոր դիրքին մէջ։

Եկեղեցիներն ալ ունին իրենց նոր չրջան սկսելու յարմար ժամանակները։ Երկրպագութեան նոր չէնք մը մտնելու առիթով կրնան նոր սկզբնաւորութիւն մը ընել։ Ինչպէս չէնքը ճչմարիտ Աստուծոյ երկրպագութեան կը նուիրուի, նոյնպէս թող երկրպագուները ի նորոյ նուիրուին անոր ծառայութեան։ Մինչ կը հրճուին ի տես գեղեցկութեանն իրենց նոր մատրան, որու չինութեան համար աշխատանք եւ դրամ տուին, թող յիչեն թէ Աստուծոյ ճչմարիտ տաճարը իր ժողովրդին սրտերուն մէջ է եւ չանան այդ հոգեւոր տաճարը միչտ աւելի ճոխապէս զարդարել սրբութեան գեղեցկութեամբ։

Եկեղեցի մը համար նոր չրջան սկսելու ուրիչ յարմար առիթ մը նոր հովուի մը գալուստն է։ Հովուութեան մտատիպար յարաբերութիւնը, որ այնչափ չաճախ չիրագործուիր հիմա որչափ ժամանակաւ, կենսատեւ յարաբերութիւն է։ Եւ հովուութիւն քիչ անգամ կը հաստատուի առանց սա յոյսին եւ ակնկալութեան թէ գէթ քանի մը տարի պիտի չարունակէ։ Ուստի անոր սկզբնաւորութիւնը կարեւոր թուական մը կը կազմէ եկեղեցիին պատմութեան մէջ։ Նոր ձայն մը կը լսուի բեմէն Աստուածային ճչմարտութիւնը մեկնաբանող եւ Քրիստոսի կողմէ մարդոց աղաչող որ հաչտուին

Աստուծոյ հետ ։ Նոր մարդ մը կը դնէ իր ձեռքը տղոյ գլխուն վրայ մկրտութեան ժամանակ եւ կը կարէ հացը եւ կը լեցնէ գինին Հաղորդութեան Սեղանին ժամանակ ։ Եկեղեցին նոր բարեկամ մը ունի հիւանդներու եւ տառապեալներու տուները այցելող եւ Աւետարանի մխիթարութիւնները տանող տուող, նոր առաջնորդ մը այն գործին մէջ՝ զոր կը ջանայ կատարել իր օրհնեալ Տէրոջը համար ։ Եթէ այդպիսի ժամանակ եկեղեցին չէ կարող իր ետին թողուլ իր վէճերը, իր պաղութիւնը, ուխտով ստանձնուած իր պարտականութիւններուն զանցառումը, վա՛յ այդ եկեղեցիին ։ Այդ բաները չարունակելն անիրաւութիւն է նոր հովուին, որ եկած է օգտակար ըլլալու լուրջ նպատակով։ Ո՞ղջոյր է, ուղի՞ղ է զայն վհատեցնել երկպառակութիւններով, անոր առաջնորդութեամբ տեղի ունեցած հոգեւոր պաշտօններուն չյաճախելով, կամ անոր օգտակարութեան ուրիշ արգելքներ յարուցանելով ։ Անիրաւութիւն է Հովուապետին, որու կոչին անսալով նոր հովիւը, ինչպէս կը հաւատայ ինք, ընդունեցաւ եկեղեցիին հրաւէրը ։ Կարելի է ոմանց ուծացման կամ օտարացման զգացումը չատ զօրաւոր է եւ եղբայր զեղբայր խստիւ քննադատած է։ Սակայն ներել ու մոռնալ մեր կրօնքին մէկ մասն է ։ Կարելի է ոմանք այնպիսի դիրք մը բռնած են, զոր լքանել իրենց նուաստացուցիչ է եւ հետեւաբար դժուար ։ Բայց «վսռնարհ կարկանդակ» ուտելը, ինչպէս երբեմն խոնարհութեան համար կ'ըսուի Անգղիերէն լեզուով, թէպէտ չատ հաճելի չէ քմաց, չատ օգտակար է հոգեւոր մարսողութեան։ Այսպիսի պարագաներու մէջ ամէն ճշմարիտ Քրիստոնեայ իր անձին հարցնելու է ոչ թէ՝ ի՞նչ բան հաճելի է իրեն, այլ թէ Տէրը ի՞նչ կ'ուզէ որ ընէ ինք եկեղեցիին պատմութեան այդ կարեւոր թուականին ։

Անցեալ քանի մը ամիսներուն մէջ նոր հովիւներ եկան Իզմիրի, Արթակիրի, Տիարպէքիրի եւ ուրիշ տեղերու Աւետ. եկեղեցիներուն ։ Ուրիշ մը, չատերուս սիրելի թէ՛ իր հօրը եւ թէ՛ իր անձին համար, եկաւ մայրաքաղաքիս Հայ Աւետ. երկու եկեղեցիներուն հնադոյնին եւ մեծագոյնին ։ Ուրիշ տեղեր ալ, զորոնք կրնայինք յիշել, եկած են քարոզիչներ որոնք օր մը հովիւ պիտի ըլլան, կը յուսանք ։ Բոլոր այդ տեղերը Տէրոջը հաւատարմապէս ծառայելու նոր չրջան մը թող սկսի եւ տեւէ երկար տարիներ ։

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 8½ին (Ը. Թ.) ի Բէսթ, Գուամգափու ։

ՄԵՐ ՄԵԾ ԲԱՀԱՆԱՑԱՊԵՏԸ

(Յ. Գ. Գ.)

Դ

Մարդուս Աստուծոյ հետ հաղորդակցելու կարող ըլլալուն ամէնէն մեծ արգելքն է յանցաւորութեան զգացումը ։ Մարդ, որովհետեւ ինքզինք յանցաւոր կը ճանչնայ, կը զգայ թէ արժանի է Աստուծոյ բարկութեան եւ արդար դատաստանին ։ Որպէս զի կարող ըլլանք Աստուծոյ հետ հաղորդակցիլ, պէտք է մեզմէ քաւնալ յանցաւորութեան եւ պատժապարտութեան զգացումը, նաեւ զոհացընել Աստուծոյ արդարութիւնը ։ Ահա այս երկուքն են քահանային կարեւորագոյն եւ առաջին պաշտօնը ։ Անկարելի է որ Աստուած մարդուս ըսէ, «ես մեղքերուդ կարեւորութիւն չեմ տար, եկուր, կ'ընդունիմ քեզ,» եւ մարդ չկրնար ըսել, «Թէպէտ արժանի չեմ, փոյթս չէ, կ'երթամ Աստուծոյ հետ կը հաղորդակցիմ ։» Որպէս զի Աստուծոյ արդարութիւնը զոհացուի եւ մարդուս յանցանքի զգացումը բարձուի, փրկանք տալ եւ քաւութիւն կատարել պէտք է ։ Բայց ասիկա զոհադործութեամբ կարելի է ։ Հին Տնտեսութեան մէջ քահանային մէկ կարեւորագոյն գործն էր զոհ մատուցանել ։ Մեղաւորը կը բերէր զոհի կենդանի մը եւ ձեռքը անոր գլխուն դնելով կը խոստովանէր իր մեղքերը։ Իսկ քահանան կենդանին կ'առնէր, կը մորթէր եւ Աստուծոյ առջեւ կ'այրէր, եւ այսպէս փրկանք կը տրուէր եւ մեղքի քաւութիւն կ'ըլլար ։ Բայց այս կարգադրութիւնը թերի էր, վասն զի մեղքի համար մեռնողը ոչ թէ մեղաւորն էր, այլ՝ անաստուն մը ։ Անաստունը սպաննող քահանան ինք մեղաւոր էր, ուստի ինք ալ զոհ բերելու ստիպուած էր ։ Եւ որովհետեւ ամէն բան արտաքին եւ ծիսական ու արարողական է, մեղաւորին անձին մէջ փոփոխութիւն մը տեղի չունենար ։ Որպէս զի զոհադործութիւնը կատարեալ ըլլայ, 1. Մեղաւորին տեղ մեռնողը ոչ թէ անաստուն, այլ՝ մարդ պարտի ըլլալ ։ 2. Մեռնողը արդարութիւնը պահպանելու կարող արդար եւ անմեղ անձ մը պարտի ըլլալ ։ 3. Մեղաւորին տեղ մեռնողը պէտք է որ մեռնի եւ կարող ըլլայ ապրիլ ։ 4. Նոյն իսկ մեղաւորը պէտք է որ ինք անով մեռնի եւ նորէն ապրի ։ Այս չորս պայմաններէն առաջին երկուքը կրնանք հնթադրել թէ մարդ կրնայ գործադրել, այսինքն կրնայ մարդ մը մեղաւորին տեղն անցնիլ, եւ այդ մարդը կրնայ արդար ըլլալ ։ Բայց մեղաւորին տեղն անցնելով չկրնար գործադրել վերջին երկուքը։ այսինքն չկրնար ինք մեռնիլ եւ ողջնալ, ոչ ալ մեղաւորը կրնայ անով մեռնիլ ու ողջնալ։ Երկրորդ եւ չոր-

բորդ պայմանները Աստուած միայն կրնայ գործադրել · այսինքն անիկա արդար է եւ կարող մեռցնել եւ ապրեցնել : Բայց Աստուծոյ համար առաջին եւ երրորդ պայմանները անկարելի են· այսինքն Անիկա իրրեւ Աստուած չկրնար մեղաւոր ըլլալ եւ մեռնիլ՝ ենթէ մարդ պարտի թէ՛ Աստուածային արդարութիւնը գոհացնել եւ թէ՛ ապրիլ, եթէ պարտի թէ՛ մեռնիլ թէ՛ ողջնալ, եթէ Աստուած պէտք է որ արդար ըլլայ եւ միանգամայն մեղաւորը ընդունի, ուրեմն այս խնդիրը ինչպէս պիտի լուծուի :

Մարդեղութիւնը եւ միայն մարդեղութիւնը կրնայ ասիկա լուծել : Աստուած իր սիրով մարդուն կ'իջնէ, անոր մարդկութեան սահմանովը սահմանաւորուելով մարդոց վիճակներուն հաղորդ կ'ըլլայ : Այս էջքով մարմնի մէջ Աստուածային սրբութիւնը կ'ապրի, եւ այս էջքի, զիջման եւ սիրոյ կեանքին մէջ մեղաւորներուն հետ եւ մեղաւորներուն համար այնքան խոր ցաւ կը զգայ որ սահմանեալ մարմինը, կարող չըլլալով տոկալ, կը մեռնի : Բայց ներսիդին գտնուած Աստուածային կեանքը մահուան կը յաղթէ եւ ինք կ'ողջնայ : Եւ այս ողջնցող, յարութիւն առնող Աստուածային սէրը կ'ըլլայ այնպիսի զօրութիւն մը՝ որմէ մեղաւորը ազդուելով ինքիրմէն կը զզուի, հետեւապէս հին մարդը կը մեռնի եւ նոր կեանք մը յառաջ կու գայ: Եւ մարդ սոյն նոր կեանքով Աստուծոյ հետ կը հաղորդակցի :

Փրկանքը տրուած է եւ քաւութիւնը կատարուած : Արդար Աստուածը մեղքը եւ մեղաւորը չէ ընդունած, մեղաւորը մեռած է, հին մարդը թաղուած է, նոր մարդ մը երեւան եկած է, եւ Արդար եւ Սուրբ Աստուածը սրբացած մարդու մը հետ կը հաղորդակցի : Բայց Աստուած մեղաւորը ոչ թէ դիւրաւ, լոկ հրամանով մը մեղսազերծուցած է, այլ՝ Մեղքի հանդէպ մեծ գարշանք եւ մեղաւորին հանդէպ խորին կարեկցութիւն ցուցած է : Աստուած ինք վիշտ կրած է, եւ մարդացեալ Աստուածային սէրը զմարդ սիրած է ցմահ : Աստուած զմարդ վիշտով, մահու չափ վիշտով, սիրած է : Քաւութիւնը փրկչին մահուամբ կատարուած է : Մեղաւորն ալ մեռած է : Մեղանչող հոգին պիտի մեռնի : Մեղաւորը Քրիստոսի հետ կը մեռնի· գիտէ թէ անկարելի է Աստուծոյ հետ հաղորդակցիլ հին եւ մեղանչական կեանքով, եւ հին մարդը Քրիստոսի հետ խաչը կը հանէ, անոր կը մեռնի, եւ Քրիստոս անոր մէջ նոր կեանք մը կը ստեղծէ : Եւ այս մահով, այսինքն հին մարդուն մահովը, փրկանքը կ'իրագործուի : Եւ մեղաւորը Աստուծոյ հետ կը հաղորդակցի նոր կեանքով : Աստ մէջ յերիւրանք չկայ, առերեւոյթ արարք չկայ : Աստ մէջ քսան դահեկանոց այծով անհուն հաշիւ մը փակել չկայ : Աստ մէջ ամէն ինչ բանաւոր, ամէն ինչ ճշմարիտ, ամէն ինչ հոգեւոր է : Աստուած չկրնար ընդունիլ մեղաւորը, ի սպառ չընդունիր· մեղանչող հոգին պիտի մեռնի, անչուշտ պիտի մեռնի : Մեղքը վշտի պատճառ է, միշտ այնպէս է : Մեղաւորը Աստուծոյ չկրնար մօտենալ, չկրնար բարձրանալ, երբեք չկրնար բարձրանալ : Միայն Աստուածային սէրն է որ կրնայ մեղաւորը մեռցնել եւ նոր կեանքով կենդանացնել : Չկայ ուրիշ ճամբայ: Սէրը ամէնէն մեծ ոյժն է : Եւ սէրը իջնելով, ընդունելով եւ վիշտ կրելով կ'ըլլայ բարձրացուցիչ ոյժ մը : Աստ մէջ չկայ գաղտնիք : Սիրոյ լեզուն ամէնս ալ կը հասկնանք : Եթէ կայ գաղտնիք, այն ալ սիրոյ կրած վշտին մէջ է : Իսկ վշտին խորութիւնը վիշտը կրող անձին մեծութեան եւ սիրոյն զօրութեան կը համեմատի : Զիջանող Աստուծոյ սիրոյն վիշտը մեզի համար ամենախոր գաղտնիք մըն է :

Եւ ահա մեղքի համար սոյն փրկանքը գործող էակը մեր մեծ Քահանայապետն է : Ան մեր փոխանորդը կ'ըլլայ եւ ինք կը զոհուի, կը պատարագուի, քահանայ կ'ըլլայ, զոհ կը մատուցանէ, կը մեռնի, յարութիւն կ'առնէ, կը մեռցնէ, կը յարուցանէ, եւ մեզ իր անձով Հօրը կը ներկայէ :

Ուրեմն, Քրիստոսի չարչարանքները լոկ անոր մարմնաւորութեան բնական հետեւանքն եղող վիշտերը չէին, այլ՝ անոնց մէջ կար աւելի խոր նշանակութիւն մը, այսինքն փրկանք եւ քաւութիւն : Եւ Քրիստոսի յարութիւնը լոկ զօրութեան ցոյց մը չէր, այլ՝ հոգեւորին յաղթութիւնը մարմնաւորին վրայ : Այդ յարութիւնը մարմնին իր հին հանգամանքներուվը վերըստին կեանքի բերուիլը չէր, եթէ ոչ՝ վերստին սկսած կ'ըլլար մարմնաւորութեան չրջանը, անօթութեան, ծարաւութեան, չարչարանքի եւ մահուան չրջանը, եւ նորէն հարկ կ'ըլլար պատարագը մատուցանել : Լոկ հոգեւոր յարութիւն ալ չէր, եթէ ոչ՝ մարդեղութիւնը կը չընջուէր եւ մենք կը կորսնցնէինք մեր Քահանայապետը : Այլ՝ մարդեղութիւնը մնայուն ընող եւ չարունակել տուող դէպք մըն էր : Անոր մէջ մարմինը յարութիւն առաւ, բայց հոգեւորած յարութիւն առաւ : Մեր Քահանայութիւնը չկրկնուիր, եւ անիկա չվոխանցուող քահանայութիւնով մը յարութիւն առաւ : Ցարեաւ եւ հոգեւոր աչխարհը, այսինքն երկինք անցաւ,

որպէս զի մեզ ալ իրմով յարուցանէ եւ երկինք փոխադրէ։

«Արդ մենք որ մեծ քահանայապետ մը ունինք երկինքը անցած, Յիսուսը, Աստուծոյ Որդին, ամուր բռնենք մեր դաւանութիւնը։» եբր. Դ. 14։

Վ. Ե Ր Ջ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՎԵՐՍՏԻՆ ԴԱՐՁԻ ԵԿԱԾ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐ

(Վէբ. Թէոփոր Լ. Քայլէր)

"Երբոր դարձի գաս՝ քու եղբայրներդ ալ հաստատէ։" Տէր Յիսուս Քրիստոս անապաշխար մեղաւորի մը չըսաւ այս խօսքերը, այլ՝ Սիմոն Պետրոսի, երբ դեռ չէր ուրացած իր Տէրը։ "Սիմոն, Սիմոն," ըսաւ սրտագէտ փրկիչը, "ահա Սատանան քեզ փնտռեց, որ ցորենի պէս խարխլէ։ Բայց ես քեզի համար աղօթք ըրի որ քու հաւատքդ չպակսի. եւ դուն երբոր դարձի գաս՝ քու եղբայրներդ ալ հաստատէ։" Քրիստոս նախատեսեց թէ Պետրոս իր ամօթալի անկումէն ետեւ դարձի պիտի գայ եւ իր առաքեալներուն ամէնէն զօրաւորներէն մէկը պիտի ըլլայ։

Վերստին դարձը վերստին ծնունդ չէ։ Սբ. Գիրքը հոգիի երկրորդ, երրորդ ծննդեան գաղափար չտար։ Վերստին դարձը մեղաւոր հոգիի ոչ վերստին զարթնում է, ոչ ալ ճշմարիտ Քրիստոնեի վերստին ծնունդ։ Լոկ մոլորած եւ հոգեւորապէս ետ մնացած հաւատացեալի մը ղղումով վերադարձն է դէպ Աստուած եւ դէպ ի ճանապարհը պարտականութեան։ Պետրոս իր ամօթալի ուրացութեան այն դիչերը չդադրեցաւ Քրիստոնեայ ըլլալէ։ Ոչ ալ ուրիշ Քրիստոնեաներ իրենց հոգեւոր անկման կամ յետադիմութեան չրջաններուն մէջ ամբողջովին կը դադրին Քրիստոնեայ ըլլալէ։ Անոնց արմատները Հաւատքին խնձորենիներու արմատներուն նման կրնան դեռ ողջ մնալ խայթող ցուրտին սաստկութեան մէջ. բայց հոգիի պտուղներ չեն գտնուիր անոնց մերկ եւ ցամաք ճիւղերուն վրայ։

Եկեղեցիի բիւրաւոր անդամներ կատարեալ վերստին դարձի կարօտ են սաստկապէս։ Եկեղեցին չատ քիչ բան կ'ընդունի անոնցմէ՝ ի բաց առեալ անոնց անուններըն, որոնք իր տոմարին մէջ արձանագրուած են, եւ իրենց ներկայութիւնը Տէրունական Սեղանին չուրջ։ Ժողովուրդը օգուտ մը չքաղեր անոնց բարեպաշտութենէն։ Ոչ միայն չեն նպաստեր անոնք Քրիստոսի գործին, այլ եւ արգելք եւ նախատինք կ'ըլլան անոր։ Չկայ հոգեւոր արթնութիւն մը, որ աւելի կարեւոր ըլլայ քան եկեղեցիի յետադիմ անդամներու վերաղարթնում ու վերանորոգում մը։ Ինգամ մը Տր. Լայմըն Պիչըր ըսաւ թէ Սինսինաթիի հոգեւոր մէկ մեծ արթնութեան միջոցին Հոգւոյն Սրբոյ առատ հեղում մը տեղի ունեցաւ Լէյնի Աստուածաբանական ճեմարանին մէջ, որու ինք նախագահ էր այն ժամանակ։ Ուսանողներէն ոմանք, որոնց կրօնական փորձառութիւնը չատ ծանծաղ էր եւ հոգեւորութիւնը չատ տկար, լքին իրենց յոյսերը եւ աւելի խորերը մխուեցան վէմը գտնելու համար։ Վերստին դարձի եկան եւ այս դարձէն ետքը, ըստ Պիչըրի վկայութեան, մասնաւորապէս արդիւնաւոր եղան երբ Ալեւտարանի պաշտօնէութեան ձեռնարկեցին։

Եկեղեցիի յետադէմ ամէն անդամի գլխաւոր պարտքն է Քրիստոսի վերադառնալ։ Որչափ քիչ մտածէք ձեր նախորդ վիճակին վրայ եւ որչափ քիչ աչխատիք հաստատապէս ընել հին փորձառութիւն մը, այնչափ աւելի օգուտ պիտի քաղէք։ Աղաչեցեք որ ձեր Տէրը նոր կարողութիւն, նոր ներչնչում, նոր ծառայութեան համար զօրութիւն պարգեւէ ձեզի։ Եւ ամուր փարեցէք օգտակար գործունէութեան առաջին դիծերուն, զորոնք կրնաք ձեռք ձգել։

Այսպէս սրտի ղղումով եւ ինքնանուիրումով Յիսուս Քրիստոսի վերադառնալէ ետեւ կրնաք ձեր հոգիին օգտակար ըլլալ անկեղծ խոստովանութիւն մը ընելով՝ ոչ միայն ձեր Տէրոջ, այլ եւ ձեր Քրիստոնեայ եղբայրա-

կիցներուն։ Եկեղեցիի անդամակիցներէս մին որ դայթակղական ընթացքի մը հետեւած էր՝ իրիկուն մը մեր աղօթաժողովին գալով ամպիոնին առջեւ կայնեցաւ եւ առնաբար լիովին խոստովանեցաւ իր մոլորումը։ Խնդրեց եղբայրներէն որ ներեն իրեն եւ աղօթեց որ իրեն ներէ Աստուած։ Այնուհետեւ ոչ եւս անդրադարձաւ այս ցաւալի նիւթին, այլ՝ եռանդով պարապեցաւ քրիստոնէական աչխատութեան, զոր չարունակեց մինչեւ իր մահուան օրը։ Մեր հոգեւոր ժողովներուն մէջ կարելի չէ որ ծառայութիւն մը աւելի օգտակար եւ աւելի Աստուածահաճոյ ըլլայ քան յանցաւոր ու դասալիք հաւատացեալներու անկեղծ խոստովանութիւնն իրենց մեղքերուն եւ պակասութիւններուն։ Հրապարակային աղօթքի միջոցով մեղքի ընդհանուր խոստովանութիւնը աժան է եւ անարժէք։ Սակայն արթընցած խիղճ եւ անկեղծ զղջում հարկ է որ մէկը քրիստոսի բարեկամներուն տան մէջ ելլէ եւ խոստովանի թէ յանցանք գործած է անոր դէմ եւ վիրաւորած է զայն։ Այսպիսի գործ մը վերստին դարձի հարազատ ապացոյց է։

Թերեւս այս յօդուածը հանդիպի քրիստոսի հօտին անդամներէն այնպիսիներու աչքին, որոնց հոգեւորութիւնը զրոյի մօտեցած է եւ որոնք ողջի անուն ունենալով հանդերձ մեռածէ չատ չեն տարբերիր։ Նորէն ապաչխարեցէք եւ ձեր «առջի գործքերը» ըրէք։ Թող ձեր եռանդուն աղօթքն ըլլայ, "Ով Աստուած, իմ մէջս մաքուր սիրտ ստեղծէ. քու փրկութեանդ ցնծութիւնը ինծի եռ դարձուր։" Ապա քրիստոսի օգնութեամբ սկսէք ապրիլ, խօսիլ, գործել իբրեւ վերստին դարձի եկած քրիստոնեաներ։

ՍԻՐՈՑ ԵՐԵՔ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԸ

(Մ. Յ. Գնաճեան, Դահիրէ)

Տր. Ճորճ Մէթիսըն, տեսութենէ զուրկ քարոզիչ եւ աստուածաբանը, կ'ըսէ թէ սէրը երեք տեսակ է, կամ մանաւանդ, սէրը ունի երեք նուագարանները, որոնց վրայ կ'ածէ իր եղանակները։ Ասոնք են սիրտը, հոգին եւ միտքը։ Սէրը կրնայ յայտնուիլ գործնականապէս, հիացմամբ, կամ հաղորդակցութեամբ։ Սրտին սէրը գործնական է, կը յայտնուի ծառայութեամբ։ Հոգւոյն սէրը հիացումն է, կ'զմայլի իր առարկային վրայ, եւ կը փափաքի անոր մօտ ըլլալ։ Մտքին սէրը հաղորդակցութիւն է։ Բարձրացած ըլլալով իր սիրեցեալին մակարդակին, կը լսէ եւ կը պատասխանէ անոր։ Մօր մը իր զաւկին վրայ ունեցած սէրը սրտին կը պատկանի, ձեռնտու է։ Բանաստեղծին սէրը Բնութեան առջեւ՝ հոգւոյն կը վերաբերի, զմայլական, հիացական է։ Բարեկամին սէրը առ իր ընկերը մտքին հետ գործ ունի, մտաւորական համակրութիւն եւ հաղորդակցութիւն կը պարունակէ։

Պատուէրը թէ «Քու Տէր Աստուածդ սիրես քու բոլոր սրտովդ, եւ քու բոլոր հոգիովդ, եւ քու բոլոր մտքովդ,» զոր Յիսուս ներկայացուց իբր «առաջին եւ մեծ պատուիրանքը,» սիրոյ այս երեք տարրերով բաղադրուած է։

ՋԱստուած կ'սկսինք սիրել, նախ, մեր սրտովը։ Առաջին աստիճանին մէջ մեր սէրը կը նմանի զաւակի մը սիրոյն։ ընազդմամբ կը սիրենք զԱստուած։ Երբեմն անառակ որդիին պէս մեր սրտերը պաղ եւ անտարբեր կ'ըլլան։ Բայց ծայրայեղ պարագաներուն մէջ իսկ կայ հոն երախտագիտութեան բողբոջ մը այն բարիքներուն համար զորս Աստուծմէ կ'ընդունինք։ Այս սէրը կոյր է, անգէտ է, կը յայտնուի հնազանդութեամբ եւ ծառայութեամբ։ Գիտենք մեր Աստուծմէ կախում ունենալը, կը կառչինք Անոր նեղութեան եւ վտանգի մէջ։ Ինչպէս որ մանկիկը իր մօրը գրկացը մէջ կատարեալ ապահով կ'զգայ, ինչպէս որ տղան իր հօրը կը վազէ երբոր վտանգ մը ներկայանայ, նոյնպէս ալ մենք Աստուծոյ կը դիմենք նեղութեան եւ տառապանքի մէջ, վստահ ըլլալով թէ Անիկա կարող է մեզ պաչտպանել։

Սակայն սէրը այս սաղմնային վիճակին մէջ չմնար։ Տակաւ առ տակաւ կ'ընդլայնի։ Երբոր մանուկ Քրիստոնեան քիչ մը աւելի կը մեծնայ, անոր սէրը իր հոգւոյն կը փոխանցի։ Իր կախումի զգացումին վրայ կ'աւելնայ հիացման զգացումը։ կ'սկսի տեսնել թէ այն էակը որ իրեն խնամակալը եղած էր մինչեւ ցարդ, ո՛րչափ մեծ է, ո՛րչափ բարի է։ Որչա՛փ կը սիրէինք դիտել ամառ երեկոները երկնից աստեղազարդ կամարը, երբ աբեգակը իր վերջին հրաժեչտի ողջոյնը կուտար։ Ի՛նչ խորհրդաւոր կը թուէր մեզ անոր փառաւոր տեսարանը։ Բայց այս տղայական վառվռուն հիա-

ցումը կը փոխուի չափահասի մը մտքի յաւիտա-
կանութեան , այն օրը որ կ'առնենք աստեղագիտու-
թեան մեր առաջին դասը ։ Ոհ , ո՜րչափ տարբեր է
հիմա մեր զգացումը երկինից հանդէպ ։ Անչքշտի
ինչ խորութիւններ կը բացուին երեւակայութեան
առջեւ , քանի՛ անգամ կը բազմապատկուին լու-
սաւորները , ինչ նոր իրողութիւններ կը գտնենք
լուսնին վրայ ։ Այսպէս է նաեւ հոգւոյն սէրը։ Ա-
ստուծոյ վրայ մեր սորված ճչմարտութիւնները հոգ-
ւոյն աչքերը կը բանան եւ կը տեսնենք Անոր մե-
ծութիւնը , անսահման կարողութիւնը եւ ան-
հուն սէրը ։ Հիմա մեր սիրոյն մէջ այնպիսի հրա-
պոյր մը կայ որ հոգւոյն խորերը կը թափանցէ ,
եւ մեզ Անոր առջեւը պաշտելիօրէն կը խոնար-
հեցնէ ։

Վէրջապէս փառաւոր առաւօտը կը ծագի։ մտքին
սէրը կ'արթննայ ։ կ'սկսինք զԱստուած ճանչնալ ,
հաղորդակցիլ Անոր հետ , խօսիլ երես առ երես ,
ինչպէս բարեկամ մը կը խօսի բարեկամի հետ։ Այս
է սիրոյ առնութիւնը ։ Քաղցր է մանկան սէրը
զոր կը տածէ իր հօրը համար , բայց այս սէրը
չմտածեցներ մեզ Աստուծոյ ։ Վեհ է երկրպագուին
սէրը առ Աստուած , խորունկ են յոյսերը հոգւոյն
Անոր հանդէպ· բայց տակաւին անծանօթին խա-
ւարը կը բաժնէ մարդը իր Ստեղծիչէն ։

Կ'ուզենք սիրել զԱստուած մեր մտքովը , զգալ
Անոր ներկայութիւնը, քալել եւ խօսիլ անոր հետ։
կրնանք սիրել սրտով , բայց հոս հաղորդակցու-
թիւն չկայ · կրնանք սիրել հոգիով որ դարձեալ
թերի է։ Սիրել զԱստուած՝ մտքով հասկնալ է զին-
քը ։ Կախումի զգացումը խորագոյն ուրախութիւնը
չէ , չլացուցիչ տեսարանը պայծառագոյն լոյսը չէ ։
Ան որ լոյս կը սփռէ ամբողջ Բնութեան վրայ, ան
որ զԱստուած մեզ հասկնալի կ'ընէ , մտքին սէրն
է ։ Այլ եւս «ծառայ» չէ այն տիղմոսը որով կը
յորջորջուինք , «Ինչու որ ծառան չգիտեր իր Տէ-
րը ինչ կ'ընէ,» այլ «բարեկամ» Մինչեւ հիմա Ա-
նոր պաշտպանութիւնը կ'ընդունէինք , այսուհե-
տեւ անոր ընկերակցութիւնը պիտի վայելենք ։
Հնձանին մէջ միատեղ պիտի կոխենք , Դողգոթան
միատեղ պիտի ելլենք։ Տղան կու լայ իր հօրը վիշ-
տը տեսնելով , առանց գիտնալու իր ցաւին պատ-
ճառը · սրտին սէրն է այս ։ Այսպէս չէ մտքին սէ-
րը ։ Անիկա կը հասկնայ , գիտէ , կը գնահատէ
Գեթսեմանիի տագնապը , փչեղէն պսակին տուած
վէրքերը , խաչելութեան տրամը ։ կը մոռնայ իր
կախում ունենալը , կը բարձրանայ մինչեւ ընկե-
րակցութեան աստիճանին ։ կը դադարի հետեւելէ ,
կը քալէ անոր քովէն , կը վերցնէ խաչը , կ'ըն-
դունի իր անունը , կ'որդեգրէ Անոր գործը , կ'ըլ-
լայ «Աստուծոյ գործակից» Այս է լեցուն սէրը ,
մտաւորական սէրը , որովհետեւ ան որ կը սիրէ
մտքով , կը սիրէ նաեւ սրտով ու հոգւով ։

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ
(Սայնըէֆէ Ա.Բրէ+ը)

Բ

Նիւ Եորք քաղաքի հանրային դպրոցներու մա-
նուկներուն տարափոխիկ աչքի հիւանդութիւնը
ահռելի համեմատութիւններու հասած էր մինչեւ
Առողջապահական վարչութեան զանիկա կասե-
ցընելու համար ձեռնարկներու սկսիլը ։ Եղաւ ժա-
մանակ երբ իբր չիսուն հազար մանուկներ բռնուե-
ցան այդ ախտէն , բայց ազդեցիկ միջոցներ գոր-
ծածուեցան անոր ծաւալումը կասեցնելու համար։
Աչքի ցաւէ բռնուած մանուկներ կա՛մ տունը կը
պահուէին , կա՛մ հիւանդանոց կը ղրկուէին , եւ
խիստ քառանթինա կը գործադրուէր բոլոր դպրոց-
ներուն վրայ ։ Այժմ գրեթէ չնչուած է այդ ախ-
տը · արդիւնք , սակայն , մշտնջենաւոր արթնու-
թեան եւ հսկողութեան ։ Իւրաքանչիւր հանրային
դպրոց Առողջապահական վարչութեան անմիջա-
կան հսկողութեան ներքեւ կը գտնուի ։ Դուն ու-
րեք կ'անցնի օր մը որ դրեթէ ամէն դասարանի
մանուկներ չքննուին ։ Եթէ անոնցմէ մին ցուցնէ
տենդոտ այտեր , սաստիկ տաքութիւն կամ ճեր-
մկցած լեզու , առանձին կը քննուի , եւ տուն կը
ղրկուի իբրեւ նախազգուշութիւն ։ Երբ հարսա-
նիք , ջրծաղիկ , կարմրախտ կամ կեղծմաշկ տես-
նուի փոքրիկ դպրոցականի մը տան մէջ , անոր
տունը քառանթինայի ներքեւ կը դրուի , եւ ժա-
մանակ մը կը դադրեցուի դպրոցին հետ հաղոր-
դակցութենէ ։ Ամէն օր երբ մանուկ մը դպրոց
կու գայ տունէ մը , ուր գիտցուած է թէ այս տա-
րափոխիկ ախտերէն մին գոյութիւն ունի , պար-
տի քննուիլ Առողջապահական վարչութեան բժիշ-
կէն , իր կարգին մէջ ընդունուելէն առաջ։ Դպրոց-
ներուն դէմ դրուած քառանթինան այնպէս խիստ
է հիմա որ աշակերտ մը , որ վերոյիշեալ տարա-
փոխիկ ախտերէն մէկով վարակուած է , չկրնար
վերադառնալ իր ուսումներուն մինչեւ որ թոյլ-
տուութիւն չընդունի Առողջապահական վարչու-
թենէն ։ Նմանապէս եկեղեցիներ , նուագահանդէ-
սի սրահներ , եւ հանրային բնութիւն ունեցող բո-
լոր ըրօսավայրերը բժշկական այցելութիւն կ'ըն-
դունին եւ իրենց առողջական վիճակները կը քըն-

նուին : Ժողովուրդը ո՛ւր որ կը հաւաքուի, հոն ախտերու սերմերը կրնան սփռուիլ եւ բուսնիլ, աճիլ, եւ Առողջապահական վարչութիւնը կարող անձերու կը յանձնէ երթալ հետազօտութիւն կատարել այդ տեղերուն մէջ : Կարմրախտ, ջրծաղիկ, կեղծմաշկ եւ հարսանիքի միչտ ներկայ են Նիւ Եորքի նման քաղաքի մը մէջ : Քաղաքին մէջ ամէն չաբթու քանի մը հարիւր նոր դէպքեր երեւան պիտի գան եւ ծաւալին եթէ զանց առնուի քառանթիինան :

Գալով կաթ քննելու խնդրին, Առողջապահական Վարչութիւնը միայն կը փրկէ քաղաքը անոր բոլոր ծախքէն : Անմեղ հարիւրաւոր մանկիկներ կը փրկուին ամէն ամառ կաթ քննելու ներկայ խիստ դրութեան չնորհիւ : Վարչութեան բժիշկները աւելի հեռուն կ'երթան : Զրի հրահանգ եւ խրատներ կու տան աղքատներուն եւ տգէտ ծնողներուն : Տեսուչները ոչ միայն կը քննեն կաթը երբ քաղաք հասնի, այլ՝ վաճառատունէ վաճառատուն կ'երթան եւ կը քննեն գնուած կաթը: Սկսուած է նաեւ ագարակները եւ կաթնարանները տեսուչներ ղրկել կաթին որպիսութիւնը ուսումնասիրելու համար : Հրահանգներ կը տրուին ագարակատէրերուն անոնց կովու ախոռներուն եւ կարագ չինելու գործատեղիներուն առողջապահութեան նկատմամբ եւ, եթէ այս հրահանգներուն հնազանդութիւն չցուցուի, այդ կասկածելի ագարակներէն եկող կաթը կ'արգելուի ընդունուելէ: Ասիկա Վարչութեան համար ամէնէն դժուար խնդիրներէն մին եղած է միչտ, վասն զի կաթի առեւտրով զբաղողները, կաթ ղրկողները եւ ագարակատէրերը կը թուի թէ միաբանած են խաբել Առողջապահական Վարչութիւնը : Առաջ սովորաբար թեթեւ տուգանքներ միայն էին կաթ խարդախելու, կամ կաթին թանձրութիւնը աւելցնելու նպատակաւ քիմիական նիւթեր խառնելու պատիժները : Ներկայ վարչութեան ներքեւ այնքան սարսափ յառաջ եկած է ծանր տուգանքներէ եւ բանտարկութիւններէ որ քիչեր կը համարձակին յայտնապէս կոտրել օրէնքը : Դարձեալ, հսկողութիւնը չարունակ յառաջ կը տարուի, եւ ոչ ոք գիտէ ճիշդ թէ տեսուչ մը ե՛րբ պիտի փորձէ իր կաթը եւ դատաւորին առեանը պիտի հրաւիրէ զինք :

Մաքուր ուտեստ, զերծ բոլոր ախտի սերմերէ, մաքուր ջուր, կաթ եւ ըմպելիներ, որոնք օտար նիւթեր չեն պարունակեր, մաքուր դեղօրէներ ստորին խառնուրդներէ զերծ, առողջարար բնակավայրեր եւ գործատեղիներ, ուր կեանք անուանելու եւ զօրացնելու բաւական թթուածին կեանայ, նաեւ փողոցներ եւ պողոտաներ աղտեղութենէ եւ աղբիւրներէ այնքան աղատ որքան աւելը, ջուրը եւ քիմիական նիւթերը կրնան ընել: Ասոնք են այն բաները, որոնց այսօր ուշադրութիւն կու տայ Առողջապահական Վարչութիւնը Նիւ Եորքի մէջ: Իւրաքանչիւր քաղաք ասոնց պէտք ունի : Բայց զանոնք ձեռք բերելու համար, պէտք է վճարել գինը, աչխատութեան եւ մչտնջենաւոր հսկողութեան գինը, խելքի եւ մասնագիտական փորձառութեան գինը, գործին նուիրուած մարդոց եւ դրամի գինը :

Վ Ե Ր Ջ

ՋՈՒՐԸ ՈՒՐԿԷ՞ ԿՈՒ ԳԱՑ

Մտածէ անձրեւի կաթիլի մը վրայ : Ահա կ'իյնէ ամպերէն : Երբ գետնին վրայ կ'իյնայ, խակոյն կը սկսի իր բարերար գործը, կ'ոռոգէ ծառերուն եւ ծաղիկներուն արմատները, կը նպաստէ անոնց աճելուն եւ ծաղիկ ու պտուղ տալուն : Երբ անձրեւի կաթիլներուն անձրեւի կաթիլներ կը յաջորդեն, անոնք աւելի խորը կ'իյնեն գետնին մէջ, մինչեւ որ հանդիպին ժայռի կամ կաւի կարծր խաւերու, զորոնք չեն կրնար թափանցել : Հոս ջուրը կը հաւաքուի տարուէ տարի, մինչեւ որ այս ստորերկրեայ աւազանները կը լեցուին կը յորդեն, եւ ջուրը դուրս կու գայ եւ կը բխի աղբիւրի ձեւով : Հիմա աղբիւրները կը միանան եւ կը ձեւացնեն վտակներ, եւ ասոնք կը միանան եւ կը ձեւացնեն գետ մը : Գետերը կը վազեն Ովկիանոս, բայց Ովկիանոսը չլեցուիր ու չյորդեր հակառակ բոլոր գետերուն իր մէջ վազելուն : Ասոր պատճառն այն է որ արեւը ամէն օր միլիոնաւոր տակառաչափներով ջրի գոլորշի կը վերցնէ : Ասիկա օդը կը բարձրանայ եւ կը ձեւանայ ամպ : Ուր որ կը տեսնէք ամպ, պէտք է միտք բերէք թէ անիկա ջրի գոլորշիէ չինուած է : Երբ այս ամպերը իրար կու գան, եւ ցուրտին կամ հովին ներդործութիւնով կը ճնչուին, այն ատեն ջուրը կը քամուի կը թափի, եւ կ'ըսենք թէ անձրեւ կու գայ : Այսպէս ջուրը կատարեալ չրջան մը կ'ընէ երկրէն երկիրը, եւ զայս կը կոչենք օրհնութեան չրջան :

ՀՈՎԻ ՈՑԺ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ճան Թոտ, ճարտարագէտ Պուէնոս Այրէսի երկաթուղւոյն վրայ, կը հաւատայ թէ հովը օգտակարապէս կրնայ գործածուիլ գէթ չափով մը իրեւ չարժիչ ոյժ երկաթուղիներու վրայ : Ցիչեալ երկաթուղւոյ գծին վրայ իրեւ վերատեսուչ կատարած ճամբորդութիւններուն համար առագաստ

մը տնկեց կառքի մը վրայ։ Այս կերպով օգուտ կը քաղէ հովերէն, որոնք առատօրէն կը փչեն վերոյիշեալ երկրին մէջ։ Մր. Թոտ, նպաստաւոր կողմէն փչող աղուոր հովով մը ժամը քառասուն մղոն գացած է իր առագաստին օժանդակութեամբ։ Հարկաւ անկարելի է գործածել հովը երբ հակառակ կողմէ կու գայ, այսինքն այն կողմէն դէպ ուր կ'ուզէք երթալ։ Բայց այս ճարտարագէտը յաջողած է դարձեալ օգտուիլ հովէն, մինչեւ իսկ երբ չփչեր ուղղակի եռեւի կողմէն։ Առագաստներ ունեցող բեռնակառք մը կրնայ տարօրինակ երեւնալ, բայց ճարտարագէտները միաբան կ'ըսեն թէ ինչո՛ւ հովը կարելի չըլլայ գործածել իբրեւ օգնութիւն կառախումբեր մղելու, եւ այսպէս խնայութիւն ընել հանքածուխի եւ չոգիի։ Եւ սակայն միայն այն ժամանակ՝ երբ հովը նպաստաւոր է։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ՔՈՊՐԱՆԵՐՈՒ ՄԵՆԱՄԱՐՏ ՄԸ

Ի Նիւ Եորք Պրոնքս թաղի կենդանաբանական պարտէզին մէջ երկու խոշոր քոպրա (վիթխարի օձ) կը գտնուէին, որոնք մենամարտեցան։ Իւրաքանչիւրին նպատակն էր ոչ թէ սպաննել, այլ՝ կլլել միւսը։ Կռիւը դիտուեցաւ հանդիսատեսներէ, որոնք սակայն չհամարձակեցան միջամտել։ Երկու քոպրաները կռուեցան՝ այս եւ այն կողմը գալարելով, բայց միշտ իրենց երեսները իրարու դարձուցած։ Անոնց գլուխները, որ հանդարտութեան ժամանակ բոլորչի եւ անմեղ երեւոյթ ունին, կնգազաւորի երեւոյթ առած էին։ Անոնց թեւերը կը փայլէին։ Աչքերը բոցի կայծերու կը նմանէին, այնպէս փայփյունեւ մահացու էին իրենց նայուածքի սաստկութեան մէջ։ Երկուքն ալ խածնելու առիթի կը սպասէին։ Անոնցմէ ով որ իր ծնօտները առաջ միւսին գլխուն վրայ գոցէր, պիտի չահէր կռիւը։ Հանդիսատեսներուն չունչը բռնուած էր մինչ այն երկու ծամածուռ, ճապուկ, չղջուտ մարմինները կ'ոլորուէին կը դառնային առիթը ձեռք բերելու համար, եւ տեսան թէ քիչ մը աւելի խոշոր օձը յանկարծ ոստում մը ըրաւ։ Ծնօտները գոցուեցան միւսին վրայ։ Զարմացան դիտողները թէ անիկա ի՛նչպէս խոյս տուաւ խածուածքէ, որ թունաւորումով յանկարծական մահ կը նշանակէր։ Նուազ զօրաւոր օձը ուռեցաւ եւ գրեթէ իր կրկին թանձրութիւնն ստացաւ։ Շնչերակներուն չրջագայութիւնը կասած էր վայրկեան մը։ Ցաղթականը թուլցուց իր խածուածքը, եւ յաջորդ վայրկենին՝ ծնօտները սահեցան եւ խածին իր պարտեալ թշնամիին մարմնին ուրիշ մէկ մասը վեց մատնաչափ հեռու։ Այս վերջինին պոչը տակաւին ասդին անդին կը զարնուէր անկարող կատաղութեամբ։ Ան ողջ ողջ կուլ պիտի տրուէր։ Ներհակ յաղթուած օձին ճիգերուն, անոր մարմինը կամաց կամայ, մատնաչափ մատնաչափ աներեւութացաւ միւսին կոկորդն ի վար։ Պոչին ծայրը, որ տակաւին տկարութեամբ կը չարժէր, անհետանալի եղած էր, եւ յաղթական քոպրան իր կերակուրին պատճառաւ անբնական խոչորութիւն մը ստացած։ Սա հասկնալով թէ ամէն բան լմնցած է, օձատան մէկ առանձին խորշը քաշուեցաւ եւ քնացաւ։ Իր թմրած վիճակին մէջ ծնօտները բացուեցան, եւ իր թշնամին նորէն դուրս մղուեցաւ, ողջ բայց մահամերձ։ Հիմա անիկա Թանգարանին մէջ ի ցոյց դրուած առարկաներէն մէկն է։

ՄԷԿ ԲԱՆ ՊԱԿԱՍ
(Մտ. ժ. 21)

Ամենակարեւոր մէկ բանը մէկդի թողուցած անպէտ, ու մինչ իսկ վնասակար, շատ բաներու փափաքած են մարդիկ։ Մէկ բաներ կան որ չատ բաներ կ'արժեն։ Հատ մը խոշոր ադամանդ չատ մը ոսկիներ կ'արժէ։ Սակայն գոհարավաճառը միայն դիտէ անոր արժէքը։ Մէկ բաներ կան չատերու մէջ, առանց որոնց, շատերը անարժէք կը մնան։ Ոսկեզօծ ծաղիկներով նկարուն կանթեղ մը կը տանիս տուն, խիստ վայելուչ եւ կատարեալ։ Սակայն երեկոյեան մը փորձը կրնայ ցուցնել որ մէկ պակաս ունի։ Չվառիր, լոյս չունի։ Կը դնե՞ս զայն սենեկիդ մէջ իբր ճրագ, որովհետեւ զարդարուն է։ Ոսկի ժամացոյց մը ունի բարեկամդ, յոյժ փափաուր։ Զայն իւր կուրծքին կապող գեղեցիկ չղջիկան եւս առաւել չղչղողուն կը ցուցնէ զայն։ Բայց մէկ պակաս ունի, զսպանակ չկայ։ Ի՛նչ արժէք ունի այն, երբ իւր միակ նպատակին չծառայեր։ Գեղեցիկ մանկիկ մը աչխարհ կու գայ, հրեշտակի նման չատ հիանալի կազմով ու տեսքով։ Բայց մէկ բան կը պակսի իրեն։ Կենդանութի՛ւն չունի։ Ի՛նչ կ'արժէ այն։ Փոխանակ սիրելու կը խորչիս իրմէ։ Սքանչելի արձանի մը առջեւ կեցած պիղ պիղ կը նայինք անոր չողացող աչքերուն։ կը հիանանք կատարելութեանը վրայ։ Բայց, ափսո՛ս, իր չնորհալի չրթունքներէն բառ մը իսկ չենք լսեր։ Բան մը պակաս է. տաք սիրտ մը չունի իւր կրծոց ներքեւ բաբախող։ Մէկ պակաս, բայց մէ՛ծ պակաս։ Գլուխ մը երեւակայել առանց մտքի, նաւ մը առանց ղեկի, սիրտ մը առանց սիրոյ եւ մարմին մը ապրող առանց հոգւոյ, ի՛նչ անհեթեթ

բաներ ասոնք։ Մէկ մէկ պակաս, այո, բայց այդ պակասներով կազմութիւններ թերի եւ անպէտ բաներ պիտի դառնային, որպէս հարուստ պատանիին արտաքին օրինապահութիւնը եղաւ փորձի ենթարկուած պահուն։

Պայմաններն, որոնց ներքեւ կը վարենք մեր առօրեայ կեանքը, բազմատեսակ են։ Շատ եւ զանազան «բան»երու կը կարօտինք կեանքի միօրինակութեան ձանձրոյթին բարեխառնելու համար։ Շատեր, նման հարուստ պատանիին, ստացուածքի չատութեան մէջ կը փնտռեն զայն։ Աստուծմէ ընդունելու չնորհքները միայն կը մտածեն՝ առանց պոլո պարտականութեան վրայ խորհելու։ Ծակէ եւ պոլո բառերը ինչ տխուր կը հնչեն արծաթասէրներու ականջներուն։ Յայտնի է թէ ինչ էր Յիսուսի ներկայացող պատանիին մեկ պակասը, որով օդը կը թռչէր նժարին անոր կողմի թաթը իր բոլոր օրինապահութիւններովը եւ Փարիսեցիական մաքրութեամբը հանդերձ։ Եհովայէն չատ բաներ առած էր ան. բայց Անոր քիչ տուած։ Աստուածապաշտ չէր, այլ արծաթապաշտ։ Ինչ, փայտէ, արծաթ ու ոսկիէ կուռքեր չունէր իր տան մէջ։ «Ինչ առջեւդ ուրիշ աստուածներ չունիս,» ո՛վ Եհովայ, կրնար ըսել, օրէնքին արտաքին ցոյցերէն չափելով Սինայի հրամանը, բայց իրականապէս կոպիտ էր։ Իր պաշտելին իր ունեցածն էր։ Անհնար էր անոնցմէ բաժնուիլ։ Յիսուս, դիտնալով անոր հոգւոյն խոցը, իր նչտրակը ուղղակի անոր կը զարնէ։ Օհ, սակայն ինչ դժնդակ գործ այդ հարուածին դիմանալ։ Աստիկ էր պատանիին ցաւը. քանզի իր հոգւոյն հետ սերտիւ կապուած թելերուն իյաւ հարուածը։ Սիրտ ու գանձ միացած էին։ Հոգւոյն կտորն ու սրտին մի մասն էր եղած անոր ունեցածը։ Իւր ստացուածքէն բաժնուելու հրաւէրին վրայ աբծաթապաշտ պատանին խժռոտեցաւ եւ տրտմեցաւ։ Ոչ, ոչ, ըսաւ նա ինքնիրեն, պէտք չէ ինձի յաւիտենական կեանքի ժառանգութիւնը, եթէ ներկայ կեանքի ճոխ ժառանգութիւնս զոհելու եմ անոր անպատճառ։ Ինչ. ծախե՞մ տուներս, խանութ ու այգիներս եւ ընդոլ ունեցածս եւ գո՞յ աղքատներուն, որպէս զի երկինքը գանձ ունենամ. ոչ, վարդապետ, չեմ կըրնար ընել։ Եւ առաւ քալեց, կրցածին չափ չուտ, քանզի իր կռատուն դարձած սիրտը աստիկ ալեկոծութեան մէջ էր։ Յաւիտենական կեանքը ժառանգել կ'ուզէր, բայց խաչ կրել չօժար չէր։ Ուստի երթաս բարով ընաւ Յիսուսի ու գնաց եւ կորսուեցաւ։ Որ մը, ահաւոր օր մը, պիտի ներկայանայ այդ «բարի վարդապետին» (յայնժամ ա-ծոր Դաստուր), իր յիմարութեան դառն վճիռը լսելու։ Օ՜հ, սարսափելի վայրկեան։

Ա.յսօր որչա՜փ անմահ հոգիներ այդ նոյն մահու եւ կենաց դրան սեմոց վրայ կեցած, երկմտութեան հովերէն կը տարուբերուին։ Յաւիտենական կեանքը ժառանգել փափաքելով հանդերձ ներկայ կեանքը վայելելու անյագ մարմնոյն կը տոչորին։ Կը չուարին պահ մը թէ ո՞րը ծախեն, Յիսո՞ւսը թէ ստացուածքը։ Ով Յիսուս իմ, քու մահու չափ սիրած բանական էակներէն չատեր յաւէտ պատրաստ են քեզ ծախելու քան իրենց մեղսալից հաճոյքները։ Գերգեսացւոց պէս յաւէտ իրենց խոզիկները կը խորհին քան իրենց անմահ հոգիները։ Անառակին պէս հեռուն փախչիլ կ'ուզեն քեզմէ, որ իրենց հոգեկորոյս զուարճութեանց մինչեւ յատակը ընկղմին։

Ահաւասիկ, չնորհքով, կայտառ երիտասարդ մը։ Իւր բարեձեւ չարժուձեւերէն եւ քաղաքավար խօսակցութենէն հրապուրուած կը սիրես զայն, ինչպէս մեր Տէրը սիրեց հարուստ պատանին։ Բայց մօտ գնա, սրտին, մաքին, քսակին ու ընդհանուր զգայմանց չարաբերութիւնները չօչափէ, եւ ինչ պիտի գտնես։ Մէկ բանով մը պակաս է, կ'ծնէ չունի։ Յաւիտենականութեան չհաւատար, Քրիստոսի չհնազանդիր։ Եկեղեցի, հոգեւոր պաշտամունք չսիրեր, Սուրբ Գիրք չկարդար։ Ինչ ցաւալի վիճակ։ Մէկ պակաս, բայց այդ մէկը ո՛րչափ թերութիւններու առաջնորդեր է զինքը։ Աւելի ցաւալին աս է որ քիչուոր չեն այսպիսիները, որոնք ուրիշ բան չեն մտածեր բայց միայն անցաւոր հաճոյքներով զուարճանալ։ Ա.յսօր ուտենք, խմենք ու պարենք, վաղն ինչ կ'ուզէ՝ այն թող ըլլայ կ'ըսեն։ Քանզի յաւիտենականութիւնն վիպական բան մը կ'երեւի իրենց։ Արտաքնապէս կատարեալ երեւոյթով եւ ներքնապէս առանց Յիսուսի ապրող ո՛րչափ անձինք ունինք մեր ժողովուրդներուն մէջ, նոյն իսկ եկեղեցւոյ մէջ։ Երեմիայի նման անոնց աղետալի վիճակին վրայ ողբալ, ու անոնց հոգեւոր արթնութեանը համար հսկել ու աղօթել պէտք է, Քրիստոնեայ եղբարք իմ։ Թող մայրեր իրենց աչաց նիրհում եւ հոգիներուն հանգստութիւն չտան մինչեւ որ վստահ ըլլան թէ իրենց անուցած ու դգուած զաւակները Յիսուսի փարախը մտած են իրօք։ Ընդհանուր պակաս մը կը տիրէ մեր ժողովուրդներուն ամէն դասակարգին մէջ, մեկ բայց մեծ պակաս։ Սէր կը պակսի, սէր առ Աստուած եւ սէր առ մարդիկ։ Անկեղծ եւ անչահախնդիր սիրոյ սով կայ մեր եկեղեցիներուն մէջ առ հասարակ։ Օրէնք ու կա-

նոններ յարգելու անճարակ ճիդ մը կ'երեւի, բայց սէր չէ պատճառը։ Այդ մէկ պակասն է որ ընտանիքներ կը կործանէ եւ եկեղեցիներ կը տկարացնէ։ Սէրը ամէն կատարելութեան կապն է։ Սէրը, մարմնոյն սիրտն է, գլխուն խելքը, մարդուն հոգին, հոգւոյն անուշդը, յաւիտենականութեան հացը, անմահ հոգւոյն Աստուածն է։ Համակ սէր ի Յիսուս, եւ ով որ Յիսուս չունի, սէր չունի։ Ով որ սէր չունի՝ Աստուած չունի։ Թող գլանայ մեզ աչխարհ իր չատ ունայն բարիքները, բայց Յիսուսի սէրը Թող մերն ըլլայ։

Տրապիզոն Գ. Խ. ՏՈՄԳԱԼԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԹՈՆԴՐԱԿ

Թոնդրակ դիւղը Մուչէն 20 ժամէ աւելի հեռու է դէպ հիւսիսային երեւելք, Մալազկերտի եւ Պուլանըղի մէջտեղ եւ Մալազկերտէ 1½ ժամ դէպ հարաւ, եւ մինչեւ ցարդ իր անունը անփոփոխ կը պահէ։ Արդարեւ գիւղին դիրքը չատ լաւ կը յարմարի իր անուան։ Թոնիրի պէս փոս տեղի մը մէջ է եւ կը նայի դէպ հարաւ, ուրկէ դուրս կ'ելլէ գիւղացին իր ընդարձակ դաշտն երթալու։

Այժմու բնակիչք 40–50 տուն են, մեծ մասամբ Քուրդ։ Հայերը կրօնապէս արգահատելի վիճակ մը ունին։ Գիւղին մէջ կայ ընդարձակ Հայ գերեզմանոց մը, մանաւանդ կամարակապ քարաչէն եկեղեցի մը։

Մօտակայ Մալազկերտ աւանին մէջ երեք անգամ Հայրապետական ժողովներ եղած են, որոնց մէջ Թոնդրակեցիք հակառակեցան։ Ով որ կը փափաքի հասկնալ թէ այդ Թոնդրակեցիք Հայրապետադիր օրինաց ո՛ր մասերը մերժեցին, ի՛նչ անուն եւ պատիժ ունէին եւն., Թող կարդայ 1884–85 Ա–եաբեբեներուն Ս. Դ. ստորագրութեամբ յօդուածները, այն է՝ Պրիլիզու հովիւ բարեյիչատակ վեր. Սիմէոն Դաւթեանի, որոյ համար մեծահամբաւ Արիստակէս վարդապետ վկայեց թէ «Բովանդակ Հայ ազգին մէջ չկայ անձ մը, որ Պատ. Սիմէոնի չափ Հայոց եկեղեցական պատմութեանց տեղեակ ըլլայ» վեր. Աբր. Ամիրխանեանց արդէն գրեց անցեալ տարւոյ Ա–եաբեբեի 41 թիւին մէջ (երես 728)։

Թոնդրակեցիներէն 5–6 տուներ ալ Խնուս գաւառի Չէվուրմէ գիւղին մէջ կը հաստատուին։ Ասկէ 40 տարի յառաջ զզուանօք կը լսէինք այդ քանի մը տնուոր Թոնդրակեցւոց վրայով, որոնք հակառակ կ'ապրին Հայրապետադիր օրինաց։ Զոր օրինակ, պահք կը լուծեն, խաչի ու պատկերի չեն երկրպագեր, ինքնաեի միւռոնին կարեւորութիւն չեն ընծայեր, եւն։ Սակայն այսու հանդերձ հայհոյութիւն, գողութիւն, երդում, ստախօսութիւն, եւն. բաներ ալ հասարակութեան հաւասար կը գործէին։ Ասվիճակի մէջ կը չարունակեն մինչեւ որ Վեր. Սիմէոն Դաւթեան իր Աստուածաբանական ընթացքը կ'աւարտէ ի Կ. պոլիս եւ կը խնդրէ եւ արտօնութիւն կ'ստանայ իր բնավայրը վերադառնալ եւ աչխատիլ։ Զինք կրթող միսիոնարք ոչ միայն հաւանութիւն կու տան, հապա նաեւ կը ձեռնադրեն ալ։

Աստուծոյ աս անկեղծ մշակն ի Չէվուրմէ հասած առեն երբ ասոնց հոգեւոր վիճակը կը տեսնէ, հոն կանգ կ'առնէ։ Իր առջի գործը կ'ըլլայ այդ քանի մը տնուոր Թոնդրակեցիներն ուղղել եւ Աւետարանի ոգւով լեցունել։ Չորս տարի աչխատելով ոչ միայն Թոնդրակեցիները բարեփոխեց, այլ եւ ամբողջ գաւառի մէջ Աստուծոյ Խօսքին սերմը ցաներ։ Ո՛ր գիւղ որ կ'երթար, Սբ. Գրոց հատորներով կը լեցնէր։ Փոքր գին մը որ տային՝ կ'առնէր, ցորեն, իւղ, պանիր, եւն. ի՛նչ ալ ըլլար։ Ոմանց ալ ձրի կու տար եւ գինը իր աղքատ քսակէն կը վճարէր։ Աստով հանդերձ Թէ կրօնական օրչափ հալածանքի եւ նախատանքի ալ ենթարկուեցաւ, զանց կ'ընենք պատմել։ Ատկէ կ'սկսի Աւետարանի գործն ի Խնուս եւ մինչ իսկ ի Պուլանըղ։ Անկէ վերջ վեր. Սիմէոն կ'անցնի ի Մուչ։ 2 տարուայ չափ ալ հոս եւ իր ազգականաց մէջ ի Հաւատուրիկ աչխատելէն զկնի հրաւիրուեցաւ ի Պրիլիզ, ուր 25 տարի պաչտօնավարեց։

Արդ դալով մեր տեսած Թոնդրակեցւոց անունք մեզմէ չատ աւելի կարօտ էին Աստուծոյ բանին քարոզութեանց։ Շատ անկեղծ Լուսաւորչականներ ատոնցմէ առաջ ընդունեցին Աւետարանական դրութիւնը։ Ոչ թէ Թոնդրակեցիք մեզ քարոզեցին, այլ իրենք քարոզուեցան մեզմէ։ Մեր զարմանքն հոս է որ այն օրուայ Թոնդրակեցին հալածող կրօնական ոգին տակաւին չէ մեռած։

Եղեգի Ս. ԵՐԷՑԵԱՆ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒՅԹ

(*) *Բովանդակ բնութիւնը աստուածալար քնար մըն է, որուն անհամար թելերը անգամ մը Ա–րարչին մատերէն չարժուած, հրաչալի ներդաշնակութեամբ մը կը թրթռան անդուլ անդադար։ Մարդն ալ չուտ գիտցաւ ընդօրինակել զայն, եւ Յորելէն մինչեւ այսօր իրարու յաջորդող դարեր կարելին ի դործ դրած են անոր զարգացման հա-*

(*) Կը ցաւինք որ յօդուածիս հրատարակութիւնը այսքան յապաղեցաւ։ Խմբ. Ա–եաբ.

մար։ Մանաւանդ վերջին քանի մը դարերու ընթացքին մէջ ի լոյս ընծայուած երաժշտական հանճարի արտադրոյթները հիանալի են։ Ուրախ ենք որ երաժշտութեան կարեւորութիւնը մեր մէջ ալ օրէ օր կը չեչտուի։ Թերթերու մէջ պարբերաբար կը կարդանք Կ. պոլսոյ եւ Զմիւռնիոյ նման կեդրոններու մէջ կազմակերպուած ակումբներու սարքած նուագահանդէսներու նկատմամբ։ Հաճելի է տեսնել որ այն գաւառներու մէջ ալ երաժշտութեան մասին ոգեւորութիւն մը արթնցած է։ Անթիոլիա եւ Կ. Թ. Գոլէճները ունին իրենց այդ ճիւղին յատուկ Գերման եւ Ամերիկեան կրթութիւն առնող երաժշտապետները, որոնք հմուտ այդ գեղարուեստին նրբութեանց՝ չանք չեն խնայեր ժողովրդականացնելու զայն։ Ականատես այդպիսի երաժշտական երեկոյթի մը համառօտ նկարագրականն է զոր կ'ուզենք ներկայացնել Ա-եռաքեղի արուեստասէր ընթերցողներուն։

Սոյն երեկոյթը փետր. 20ին տեղի ունեցաւ Անթիոլիա Գոլէճի նուագասրահին մէջ, երաժշտապետ Արշակ էֆ. Թ. Տաղլեանի տնօրէնութեամբ։ Երեկոյթին ծրագիրը կը պարունակէր վեց խմբերգ, երեք մեներգ, երեք դաշնակի կտոր եւ մէկ զուգանուագ դաշնակի ու ջութակի։

Երեկոյթը սկսաւ Շուպերթի երկու «Փոլոնէզ»ով, զոր դաշնակի վրայ քառաձեռն նուագեցին Տիկին Հուայթ եւ Տաղլեան էֆ., խիստ լաւ արտացոլացընելով հեղինակին երիտասարդական խանդն ու աւիւնը։

Տաղլեան էֆ. թեւաւոր դաշնակի վրայ նուագեց Պեթոֆենի Marche Funébreը, որուն մերթ դաշն եւ մերթ գոռ չեչտերը գերեցին ու տարին մեզ մինչեւ հուսկ հանդստավայրը, ուր վերջնականապէս մարող կեանքին հետ մարեցաւ նաեւ դաշնակին հեծող ձայնը։ Պեթոֆենի սոյն գոռացող արտունջներն ու մելամաղձիկ ողբերը հակազդելու դիտումով Տաղլեան էֆ. նուագեց Շուպերթի Op. 90 թիւ 1 Impromptuն, որ զուարթութիւն վերարծարծեց ունկնդիրներու պահ մը տխմարած սիրտերուն մէջ։ Ծրագրին գործիական բաժինը կը պարունակէր նաեւ դաշնակի եւ ջութակի զուգանուագ մը Մոցարթի Mi mineur sonateը, զոր նուագեցին Տաղլեան էֆ. եւ Պր. Հ. Պալլարեան։ թէ allegroն եւ թէ minuettoն յաջող անցան, եւ զուարթ ու եռանդուն տպաւորութիւն մը թողուցին ներկաներուն վրայ։

Գալով ձայնական երաժշտութեան բաժնին, երգիչ խումբին ձայներու յստակութիւնն ու ճկունութիւնը, արտաբերութեան որոշ եւ ախորժալուր հանգամանքն ու զօրութիւնը, ինչպէս նաեւ համեմատական բաժանումը Տաղլեան էֆ.ի մանաւանդ ձայնականին նրբութեանց մասին ընձեռած հմտութեան պերճախօս ապացոյցներ էին։ Բնաւ չափազանցած չենք ըլլար, երբ յայտարարենք թէ Պեթոֆենի, Շուպերթի եւ Մենտելսոնի նման տիեզերահռչակ հանճարներու գործերը հեղինակօրէն արտայայտուեցան։ Ինումբին երգած վեց կտորներն ալ գնահատուեցան, բայց խանդավառ ծափերու արժանացաւ մանաւանդ F. Abtի A l'aube du jourը։

Զայնի կրթութեան մասին հմուտ եւ միանգամայն խստապահանջ կրթիչի մը ընձեռած դերը լիովին ի յայտ եկաւ մասնաւորաբար մեներգներու մէջ, զոր Պր. Ե. Բէքմէզեան ուրիշ անգամներէ աւելի ինքնավստահ, վճիտ եւ ամենաներքին երանգներ արտայայտող ճկուն ձայնով մը երգեց— Շումանի The Lotus Flowerը, Շուպերթի Der Wandererը (Հայերէնի թարգմանուած) եւ Վակների Tannhauser օպերայէն մեներգ մը։ Սոյն զգայուն երիտասարդը, համակ զգածուած, իր baritonով յուզեց ունկնդիրները, որոնց յայտնած բուռն փափաքին համաձայն, թէեւ արդէն խոնջած, երգեց նաեւ Arthur Sullivanի The Lost Chordը։

Մեներգութեան մշակումը իրրեւ բարոյացուցիչ ազդակ մը երաժշտութեան միւս ճիւղերուն չափ կարեւոր կը գտնենք, եւ կը սիրենք հաւատալ թէ մեր երաժշտապետներուն անխոնջ ջանքերուն չնորհիւ մօտաւոր ապագայի մէջ մեր բարեկամական ակումբները եւ մանաւանդ մեր եկեղեցիները պիտի օժտուին սիրուած մեներգիչներով։

Գերման երաժշտութեան ազդեցութեան ներքեւ եւ իրրեւ սիրահար դասական վարպետներու՝ Տաղլեան էֆ.ի առաջադրած ձեռնարկը կանխաժամն է, եւ հաւանականաբար չատերը չկրնան այժմէն գնահատել զայն։ Սակայն Քոնսէրվաթուառի կրթութեան միանալով իր ծանօթ աշխատասիրութիւնն ու անվկանդ յարատեւութիւնը հաւատի գրաւականներ են վերջնական յաջողութեան, որուն չատերու հետ կը բաղձայ նաեւ Ե. Վ.

Լոսաոոն Բէքլէհէմ Բ. Սկզբունք Տնտեսութեան, գրեալ Մանուկ Յ. Գօչունեանէ, Կ. պոլիս։ Դրատուն Պ. Պալենց, Զագմագճըլար Եօղուշը, թիւ 20։ 1904։ Էջ 32։ Գին 2 դահ.։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաթաղ. Իրաւախոհութեամբ վերջացաւ Ծովային Նախարարութեան եւ կամուրջը վճռող Անգղ. Բալտի չոգենաւին ընկերութեան դատը։ Ընկ.եան կողմէ առաջարկուած 4,000 ոսկիի հատուցումը ընդունուեցաւ։—Ռուս վիրաւորներուն եւ մեռեալներու ընտանիքներուն համար Կ. պոլսոյ մէջ բացուած հանգանակութիւնը 50,000 ֆրանք արտադրեց։ Կիներու յանձնախումբն ալ 1,000 կտոր ընտիր ճերմակեղէն ղրկեց Ռուսիա։—Ծանուցուեցաւ ամէն կողմ թէ խաներու սենեկապահները միայն անցագրի համար կրնան իմմունիթապէր տալ, բայց ոչ՝ ծնունդներու, ամուսնութիւններու, մահերու, եւն. համար։—Ապոլ-ճէօ յածանաւը մինչեւ Միտիլլի բերող Ամերիկացի սպաները եւ նաւաղները, որոնք քանի մը օր հոս հիւրընկալուեցան Ծովային Նախարարութենէն, պատուանշաններ ընդունեցան վեհ. Սուլթանէն։ Մէկ տարի պայմանաժամով Օսմ. ծառայութեան մէջ մտնող 5 սպաներուն պայմանագրութիւնները կնքուեցան եւ փոխանակուեցան։ Իսկ մնացեալները դէպ Ամերիկա ուղեւորեցան։—Մայրաքաղաքիս մէջ հաստատելի Ատամնաբուժական վարժարանին ուսուցիչներէն ոմանք ընտրուած են։ Ոմանք ձրի պիտի դասախօսեն, ոմանք ալ ամսաթոշակով։—Գերմանիայէ բերուած նոր հրացաններ պիտի փորձուին Բեազըտխանէի կողմը։

Նահանգներ. Բուլղարի կայս. զինուորներուն ձմեռնային պիտոյքին համար բացուած հանգանակութեան գումարը 1,425,097 դահ.ի հասաւ։ Ախթէփոլիի, Միտիայի, Ինէ Ատայի եւ չրջակայից կարօտեալներուն համար հանգանակուած գումարն ալ հասաւ 1,022,480 դահ.ի։—Կայս. հրամանով, Գոսովայի, Սէլանիկի, Էսքիւնէի, Մանաստիրի եւ Եանեայի նահանգներու երկրագործական դրամատուները 10ական եւ թաղապետական անտուկները 30ական հազար դահ. պիտի վճարեն երկրաշարժէն վնասուած տեղերու բնակիչներուն համար եւ անմիջապէս տաղաւարներ պիտի չինուին անպատսպարները տեղաւորելու համար։—Սէլանիկի նահանգին ոսոխական զօրաց գունդը 4 վաչտէ կը բաղկանայ։ Երկուքը, մին հեծեալ եւ մին հետեւակ, Սէլանիկի գաւառին կը վերաբերին, երկուքն ալ Սէրէզի եւ Տրամայի։ Հետեւակներու մէկ վաչտը կը բաղկանայ 15 գումարտակէ, այսինքն 1,238 հոգիէ, որոնց 984ը զինուոր եւ միւսները սպայ են։ Սէլանիկի գաւառին ոսոխական զօրաց համադումարն է 2,268, որուն 383ը հեծեալ եւ 1,885ը հետեւակ են։—Ադրիանոպոլի Ռուս վանքերէն Սբ. Անդրէաս 11,000 եւ Սբ. Եղիա 3,000 րուպլի նուիրեցին Ռուսիոյ կարմիր Խաչի Ընկ.եան։ Սբ. Փանթալէոնի վանքը Սբ. Անդրէասէ աւելի տուած էր աւելի հարուստ ըլլալով։—Ասպատակախումբերու հետ միանալու համար վախած Պուլկարներու մէկ մասն ալ Բ. զօրաբանակի չրջանակին մէջ Օյուզ Թարլայի աշտարակը դիմելով անձնատուր եղած են։ Բազլըգի, Նէվրէքօփի, Ճիւմա ի Պալայի, Տէմիրհիսարի եւ Տրամայի կողմերն ալ Մարտ 28էն ի վեր 166 Պուլկարներ անձնատուր եղան։—Զալուգլըի քարիւղի մթերանոցները չահագործելու համար Օսմ. անանուն ընկերութիւն մը կազմուեցաւ։ Զեռնհաս պաշտօնատունը կ'ուսումնասիրէ անոր ներքին կանոնադիրը։—Զեռնհաս պաշտօնատունը խընդրարկուի մը արտօնագիր տուաւ Ռոտոսթօի կողմերը երեւան հանուած գետնածուխի եւ քարիւղի հանքերը խուզարկելու։—Պրուսայի նահանգը հասոյթի կողմէ, 1903 Մարտ 1/14էն մինչեւ Դեկ. 31, առաջին հանդիսացած է բոլոր նահանգներուն մէջ։ Իր հասոյթը նախատեսուած քանակութեան 82 առ հարիւրն արտադրած է եւ նախորդ տարուանէն 11.27 առ հարիւր աւելի եղած։—Պէյլանի (Հալէպ) Հայ Կաթոլիկ վարժարանին համար Թրքերէնի ուսուցիչ մը պիտի կարգուի կառավարական թոշակով։—Էնկիւրիւի Անգլիական հիւպատոսութիւնը չնչուեցաւ եւ հիւպատոս Շիփլի Էրզրում փոխադրուեցաւ։—Հրամայուեցաւ նահանգներու երկրագործութիւնը ընդարձակել իրենց հողային ընդարձակութեան եւ ընդունակութեան համեմատ եւ տնտեսական կարեւոր արժէք ունեցող բոյսեր եւ ընդեղէն արտադրել։—Էնկիւրիւի կուսակալութենէն քանի մը երկրագործներ վերջին դրութեամբ 400 տրօր գնած են։—Պասրայի մէջ Ապրիլ 20ին հնտախտի 2 դէպք եւ 3 մահ պատահած է եւ 21ին 1 դէպք եւ 4 մահ։

Այլայլ. Տեղեկագրով մը Մաքսային վերատեսչութեան առաջարկուեցաւ որ, երբ օտար երկիր առաքելի արմտիքներ մաքսատուն ժամանեն, անոնց տէրերուն ստորագրութեամբ թուղթ մը պահանջուի քանակութիւնը յայտնող, եւ երբ ցուցուած քանակէն աւելի ըլլան արմտիքները, երկրորդ թուղթ մը պահանջուի։—Ֆրանսայի Հանրօգուտ գործերու նախարարութիւնը խնդրած է որ տեղեկութիւն տրուի Թուրքիոյ 1903 տարւոյ հանքագործութեան եւ արծաթի ու ոսկիի արտադրութեան վրայ։—Կայս. էրէնէլ չոգենաւը լմնցած եւ փորձի պահուն ժամը 23 մղոնի արագութիւն ցոյց տուած է։ Ցանձնման գործողութիւնն ալ կատար-

ուած է։—Դանուբի կղզիներուն նկատմամբ Պուլկարիոյ եւ Րումանիոյ վէճի առարկան սա է. Նախկին վաւերագրերու մէջ յիշատակուած կղզիներէն չատը գետին հոսանքներուն բերմամբ անյայտացած եւ նորեր գոյացած են։ Բայց ասոր, երկու երկիրներուն այ եղերքը ուրիշ կղզիներ ձեւացած են, որոնցմէ ոմանք 2,000 արտաւար տարածութիւն ունին եւ ընդարձակ արօտավայրեր եւ ձկնաւէտ լիճեր կը պարունակեն։—Ֆրանսական նաւագործարան մը կայս. կառավարութեան առաջարկած է երկու զրահապատ յածանաւ չինել 3,700ական տակառաչափ տարողութեամբ եւ Ֆրանսական Շարլ Մարթել զրահապատ յածանաւին ձեւով։—Տր. Ֆոխ ի մօտոյ Եգիպտոս պիտի երթայ ժանտախտի մանրէն ուսումնասիրել ի հաչիւ եգիպտական կառավարութեան։—Ցունաստանի սահմանագլխին վրայ միջոցներ ձեռք առնուած են չարագործներու անցքը խափանելու համար։ — Ընտանի անասուններու տուրքին գանձումը պիտի սկսի ի մօտոյ։ Ուստի հրամայուեցաւ պէտք եղած հրահանգը տալ որոնց որ պէտք է։ — Ապխ-ըմբէյ յածանաւն ունի 100 մեթր երկայնութիւն, 12 մեթր լայնութիւն, ջուրէն վեր $4\frac{1}{2}$ մեթր բարձրութիւն, 3,277 տակառաչափ տարողութիւն, 3 ծխնելոյզ, 2 կայմ եւ 2 պտուտակ։ Արագութիւնն է ժամը 22 ծովային մղոն, զինուած է մեծ ու փոքր 22 արագահարուած թնդանօթով եւ ծովառմարաձակ 2 խողովակով։ Ունի ելեկտրական հզօր ցոլացուցիչներ։ Նաւազներուն եւ սպաներուն թիւն է 302։—Օսմ. կառավարութիւնը Ամերիկեանէն հրաւիրուեցաւ պատուիրակ մը ղրկել մանկավարժական միջազգային համաժողովին, որ պիտի գումարի Սէյնթ Լուիսի արուեստահանդէսին մէջ։—. Ելեւմտական նախարարութիւնը դարձեալ ծանոյց նահանգային իշխանութիւններուն թէ աւրուած մէճիտիյէները եւ քառորդները պէտք է ընդունիլ, իսկ արջասպով եւ ուրիշ միջոցներով սրբուած եւ պակաս մէճիտիյէները կոտրել եւ անոնց փոխարէնը վճարել տրամը 90 փարայի հաչուով։

Բոլոր. Թող. կիրակնօրեայ Դպրոցի Համաժողովին Ամերիկացի պատուիրակները, որոնք մայրաքաղաքս ժամանեցին առկէ առաջ, Ապրիլ 4ին Պէյրութ ելլելով այցելած են մանաւանդ տեղւոյն Ամերիկեան վարժարանը։ Նմանապէս 500է աւելի Անգլիացի պատուիրակներ Ապրիլ 8ին նոյն քաղաքը եկած եւ նոյն հաստատութիւնը այցելած են։—Սիւրիոյ Աւետ. եկեղեցիներուն հոգեւոր պաշտօնեաներու ժողովը Ապրիլ 6–8ին գումարած է Պէյրութի մէջ։ եկեղեցիներուն կողմէ 75 նուիրակ ներկայ գտնուած են ժողովին նիստերուն եւ հոգեւոր ու եկեղեցական խնդիրներով զբաղած։

Հայ Լուս. Թող. Պատրիարք Հայրը Դատական եւ կրօնական գործերու նախարարութեան թագրիր մը մատուցած է, որով տեղեկութիւն կու տայ Պուլկարիոյ եւ Րումանիոյ առաջնորդարաններուն վրայ եւ կը ցուցնէ թէ պէտք է երկուքն ալ մայրաքաղաքիս Պատրիարքարանին իրաւասութեան տակ համարիլ։—Կ'ըսուի թէ Փարիզաբնակ Պ. Ա. Նաւարեանի ակադեմական տիտղոսը տրուած է Ֆրանսական կառավարութենէն։—Ամենայն Հայոց Հայրապետը Իզմիրի հիւանդանոցին 100 րուպլ նուիրեց։

Հայ Կաթոլիկ Թող. Կիրակի մեծ հանդէսով կատարուեցաւ Տ. Տ. Պօղոս Պետրոս ԺԱ. Կ. Պատրիարքին յուղարկաւորութիւնը։ Պատրիարքանիստ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցած հոգեւոր պաշտօնէն ետքը վախճանեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Թագսիմի Սբ. Ոսկերներան եկեղեցին, երբ հոն ալ աւարտեցան կրօնական արարողութիւնները, կայս. կառավարութեան կողմէ յատկապէս ղրկուած պատուիրակները եւ օտար դեսպաններու թարգմանները իրենց ցաւակցութիւնն յայտնեցին Պատրիարքական փոխանորդ հօր։ Ցետոյ մարմինը տարուեցաւ Կաթոլիկներու Շիշլիի գերեզմանատունը եւ հոն թաղուեցաւ։ Նոյն օր Պատրիարքարանի մէջ յատուկ ժողով մը գումարեցաւ եւ Վեհ. Սուլթանին կողմէ իրրեւ թաղման ծախք նուիրուած 40,000 դահ.ի գումարին համար չնորհակալութեան եւ երախտագիտութեան գիր մը պատրաստուելով կայս. պալատան առաջին քարտուղարին մատուցուեցաւ։ Ցուղարկաւորութեան ներկայ կը գտնուէր նաեւ Բողոքականներու Վսեմ. Ազգապետը։

Ցոյն Թող. Վիէննաբնակ Տիկին Տումպա 5,000 ոսկի նուիրեց ի նպաստ Սէրէզի Ցոյներուն, 500 ոսկի ալ նոյն քաղաքին մէջ մանկապարտէզի մը չինութեան։—Դարձեալ, Սէրէզի ապաճինները տեղացիներու պէտքին 3,000 ոսկի յատկացուցին։ — Աղեքսանդրիոյ Ցոյները 880 ոսկի հանգանակեցին Երուսաղէմի Պատրիարքարանին պարտքին համար։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

(Ապրիլ 15/28)

Օսմ. Միացեալ		Օսմ. ոսկի	90·32
Րումելիի Երկաթուղի		Ֆրանք	121·25

ԴՐԱՄՔ, Օսմ. ոսկին 100ի

Մէճիտիյէ	108 07	Նաբոլէոն	87 20
Նոր մէճալիք	104	Գրիմլեց	51 05
Մանր արծաթ	104 05	Անգլ. ոսկի	109 37
Ռուսիոյ բոլ	90 20	Մանէթ	8 61

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պոթէմկէնը. Հեռագրով քանի մը անգամ կըրկնուած սա զրոյցը թէ Եալուի մօտերը մեծ ճակատամարտ մը տեղի ունեցած է՝ չհաստատուեցաւ։ Ճափոնցիները դեռ լուրջ փորձ մը չըրին գետն անցնելու։ Կ'ըսուի ալ թէ պիտի չընեն, մինչեւ որ նոր զօրաբանակ մը ցամաք չհանեն ի Քորէա։ Ծովակալ Ալէքսիէվ կը հեռագրէ թէ կարգ մը հետազօտութիւններ կատարուած են, որոնցմով յայտնի եղած է թէ Ճափոնցիները բաւական մեծ զօրութեամբ կը համախմբուին Եալուի մօտերը եւ մեծաքանակ ռազմանիւթ հաւաքած են։ Փոքր ընդհարումներ եղած են, որոնցմէ մէկուն մէջ երկու Ճափոնցիներ սպաննուեցան։ Ռուսական ջոկատ մը, 2 սպայէ եւ 32 զինուորէ բաղկացեալ, երեք նաւակով անցնելու միջոցին, թշնամւոյն պատահեցաւ եւ երկու սպաներն ալ վիրաւորուեցան եւ զօրաց երեքը մեռան եւ 15ը վիրաւորուեցան։ Զօր. Քուրոփաթքին հիմա 300,000 մարդ ունի, եւ այս բաւական կը համարուի արդի պէտքին համար, այնպէս որ Սր. Փեթերսպուրկեան հեռագրի մը համաձայն առայժմ ուրիշ զօրք պիտի չղրկուի։ Կ'ըսուի թէ զօրավարը Զարին հեռագրած է թէ ինք որոշած է անյապաղ յարձակողականի ձեռնարկել եւ մաս մը զօրքով յառաջխազացման հրահանգ տրուած է։ Ռուս պաշտօնատար մը կ'ըսէ թէ վիճակագրական հաշիւներով ապացուցած է թէ կարելի է Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ 300,000 զօրաց բանակ մը եւ 100,000 ձի պահել, նոյն իսկ եթէ բոլոր պիտոյքը հարկ ըլլայ կառախմբով ղրկել։ Սակայն հարկ պիտի չըլլայ այդ, վասն զի պատերազմի թատր եղող գաւառները Արեւելքի ամէնէն բերրի գաւառներն են։ Դեռ չհաստատուիր թէ Ճափոնցիները խոշոր բանակ մը ցամաք հանած են Լիաօթունկ թերակղզին, Փորթ Արթհրի հիւսիսակողմը։ Եւ դեռ յայտնի չէ թէ Ճափոնական ռազմավարութեան յաջորդ քայլը այդ պիտի ըլլայ թէ երկրորդ բանակ մը հանել ի Եոկամիօ, Եալուի գետաբերնին մօտ։ Ճափոնական բազմաթիւ փոխադրանաւեր տեսնուած են։ Բայց հեռագիրներէն ոչ մին կ'ըսէ թէ ո՛ր դացին անոնք։ Ռուսական կառավարութիւնը նաւային դժբախտութիւններուն մանրամասն նկարագրութիւնն հրատարակեց, բայց կը յիշեցնէ մարդոյ թէ այս պատերազմը էականապէս ցամաքային է եւ թէ հետեւապէս յաջողութիւնն ապահովուած է։ Միւս կողմէ Ճափոնցիները կ'ըսեն թէ իրենք այնքան զգուած են Ռուսիոյ պայմանագրական յանձնառութիւններէն եւ այնքան կ'արհամարհեն զանոնք որ սուրը պատեանը պիտի չդնեն մինչեւ որ Ծայրագոյն Արեւելքի ապագայ խաղաղութեան համար բանաւոր երաշխաւորութիւններ ձեռք չձգեն։ Փեթերսպուրկի արկածին պատճառը տակաւին վէճի առարկայ է։ Թոկիօ ծովակալ կ'ըսէ թէ ինք գիշերային տորմիղի մը ղրկեց ականներ հաստատել նաւահանգստին մուտքը եւ կը յայտարարէ թէ անոնք յաջողեցան իրենց գործը կատարել Ռուսական հետազօտիչ լոյսերուն հակառակ։ Ծովակալ Ալէքսիէվի պատմութիւնը կը հերքէ զայս եւ հաւանական կ'երեւցնէ թէ նաւը ականով չկործանեցաւ, այլ բուն իսկ իր մէջ տեղի ունեցող պայթիւնով մը։ Փեթերսպուրկի յոյժ պայթուցիկ նիւթեր ունէր եւ ասոնք թերեւս մթերուած էին խուցի մը մէջ, ուր բարեխառնութեան աստիճանը բարձրացաւ աստիճանի մը ուր ինքնին պիտի պայթէին իրենք։ Ստուգուած է թէ 3 սպայ եւ 55 զինուոր կորսուած է ծովամբարկիր հալածող Սըքանւոյ նաւուն հետ, զոր Ճափոնցիներն ընկղմեցին։ Ծովակալ Ալէքսիէվ կը տեղեկագրէ թէ ականներ ղետեղելու միջոցին տեղակալ մը եւ 20 զինուոր սպաննուեցան պայթումի մը բերմամբ։ Հիմա կ'ըսուի թէ Փոպիեթա ականէ չվնասուեցաւ, այլ՝ ուրիշ նաւի մը զարնուելով այն խուճապին մէջ, որ յառաջ եկաւ Փեթերսպուրկի արկածով։ Գիւղացիի կերպարանք մտած եւ իրենց վրայ պայթուցիկ կրող Ճափոնցի երկու սպաներ բռնուեցան երկաթուղիի կամուրջի մը քով եւ հրացանի բռնուեցան։ Կ'ըսուի թէ Զարը չէ ընդունած ծովակալ Ալէքսիէվի հրաժարականը։ Կարծուեցաւ թէ այդ հրաժարականին չարժատիպն էր Զօր. Քուրոփաթքինի ցամաքային եւ ծովակալ Սքրիտլովի նաւային ոյժերուն հրամանատար անուանումը, զի ասոնց ոչ մին համակիր է վոխարքային աշխարհավարութեան։ Ծովակալ Մաքարովի այրին 20,000 րուպլի տարեթոշակ մը յատկացուեցաւ։

Ա.յլ-այլ։ Վիլհելմ կայսրը անցեալ ուրբաթ եւ լաւ ի Քաթանիա (Սիկիլիա) եւ պոյտ մը կատարեց դէպ ի Եոնա լեռը։ Երեկոյին վերադարձաւ Հօֆնցոլըրն զբօսանաւը։ Շաբաթ հասաւ Պարի, Իտալիոյ արեւելեան եզերքը, բայց հովին սաստկութեան պատճառով ցամաք չելաւ մինչեւ յաջորդ օրը։ Երկուշաբթի հասաւ Վենետիկ։ Հինգշաբթի ցամաքէն իր վերադարձի ուղեւորութիւնը սկսաւ Սէն Կոթարի ճամբով։ — Նախագահ Լուպէ դէպ Հռոմ ուղեւորելէն առաջ Հռոմայ թերթերէն մէկուն թղթակցին յայտնեց թէ մեծ հաճոյք կ'զգայ երթալուն եւ երկու երկիրներուն սիրալիր յարա-

բերութիւններուն ամրապնդման նպաստելուն հա-
մար։ «Ահեւտրական մերձեցումը սոյն բարեկա-
մութեան մեկնակէտն եղաւ,» ըսաւ, «եւ ես նպաս-
տեցի անոր։ Ապա ունեցանք քաղաքական մեր-
ձեցումը, եւ ահա ունինք երկու երկիրներուն ի-
րական բարեկամութեան ամէնէն ակներեւ արտա-
յայտութիւնը։» Նախագահը կիրակի կէսօրէն ետեւ
Հռոմ հասաւ եւ իր այցելութեան յայտագիրը, զոր
անցեալ չաբթու տուինք, գործադրուեցաւ։ Ռա-
զաքապետը, Նախագահ Լուպէի բարի գալուստ
մաղթելու միջոցին, ըսաւ թէ Լատին երկու քոյ-
րեր երկարատեւ բաժանումէ մը ետեւ վերստին
միացան։ Սպանիական կառավարութիւնը որոշած
է իր նաւատորմին մէկ մասը Նախագահին ընդ ա-
ռաջ ղրկել անոր ի Մարսիլիա վերադարձին ժա-
մանակ։—Բանատայի Թորոնթօ քաղաքին կեդ-
րոնէն հրդեհ ծագեցաւ եւ 130 չէնք այրեցան ե-
րեք միլիոն ոսկիի կորուստ մը պատճառելով։—
Իտալական Թուրինօ քաղաքին մօտերը 100 հան-
քագործ թաղուեցան ձեան հիւսի մը տակ։—Ջի-
նուոյ մայր կայսրուհին իր կենդանագիրը պիտի ղրկէ
Սէյնթ Լուիսի արուեստահանդէսը։ Ապրիլ 21ին
այդ կենդանագիրը փեքինէ ճամբայ հանուեցաւ յա-
տուկ չոգեկառքով։— Նովոյէ կը չարունակէ յոր-
դոր կարդալ որ համաձայնութիւն մը կնքուի Ռու-
սիոյ եւ Անգղիոյ միջեւ։ Կ'ըսէ թէ «անհրաժեշտ
է բոլոր հին նախապաշարումները մէկդի նետել,
ուղղամտութեամբ եւ անկեղծութեամբ չարժիլ եւ
մերձեցում մը հաստատել ոչ միայն քաղաքական չա-
հերու, այլ եւ, մեծագոյն մասամբ, ազգային փո-
խադարձ համակրութիւններու վրայ հիմնուած։»
Ուրիշ թերթեր նոյն ոճով կը խօսին, բայց Նովոյէ
վրէժխնդիր կը հակառակին։— Գերմանիոյ
մէջ դժգոհութիւն կայ Հէրէրօներու երկրին արդի
կացութեան դէմ, նաեւ անձկութիւն կ'զգացուի
հասած լուրերուն սակաւութեան պատճառով։
Ջերմութեան սաստկութիւնը Գերման զօրաց գոր-
ծունէութեան արգելք եղած է։—Ուէյլսի իշխանը
եւ իշխանուհին չաբթի վիէննայէ Շթուտկարթ
ուղեւորեցան։—Անգղիոյ ելեւմտական նախարարը
անցեալ չաբթու 1904-5 տարւոյ ելեւմտացոյցը
ներկայացուց Խորհրդարանին։ Ենթադրուած ելքն
է դրեթէ 143 միլիոն ոսկի եւ մուտքը 139 միլիոն։
Ըսել է թէ կը մնայ դրեթէ 4 միլիոնի բաց մը,
որ պիտի գոցուի եկամուտի տուրքը եւ թէյի ու
ծխախոտի տուրքը աւելցնելով։—Անգղիական ըն-
ծովեայ այն նաւը, որ քանի մը ամիս առաջ Փորթս-
մըթի մօտերը ընկղմեցաւ ուրիշ նաւի մը զար-
նուելով, հանուեցաւ եւ անոր 11 զոհերը սրտա-
չարժ հանդէսով թաղուեցան։— Անգղիացի նշա-
նաւոր վիրաւոր Սըր Հէնրի Թոմսըն մեռաւ։ Ինք
զարմանած էր Պելճիոյ Լէոփոլտ Ա. թագաւորը եւ
Նախոյեռն Դ. կայսրը։—Արեւելեան Ափրիկէի մէջ
Սոմալիներու երկրին վրայ եղած Անգղիական ար-
չաւանքը դադրեցաւ, վասն զի Սոմալիներու պե-
տը Իտալական երկիր փախաւ եւ իր մարդիկը
ցրուեցան։ Սէֆրնէյըը, ասոր հաւնելով հանդերձ,
կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը չէր կրնար բան մը
չահիլ Սոմալիլանտի ներքնագաւառը գրաւելով եւ
անվերջանալի անապատներու մէջ արշաւանք չա-
րունակելով։ Նաեւ կը կարծէ թէ այս ձեռնարկը լաւ
կերպով կազմակերպուած չէ եւ անօգուտ ծախքեր
եղած են։ «Սոմալիլանտի մէջ 3 միլիոն Անգղ. ոս-
կի ծախսած ենք,» կ'ըսէ. «այդ գումարով կրնա-
յինք երեք մարտանաւ աւելցնել մեր նաւատորմին
վրայ։»— Երեքշաբթի օրուան Լոնտոնի հեռագրի
մը համաձայն, որ դեռ չէ հաստատուած, Ճափոն-
ցիները նախորդ գիշերը ռմբակոծած են Զնիու-
չուանկ։ Ջօր. Ֆուրոփաթքին կը հեռագրէ թէ
Ճափոնցիները կը պատրաստուին ելլու գետն անց-
նիլ։ Նաւակներ եւ գետին վրայ կամուրջ մը ձգե-
լու առաջ հաւաքած են անոնք։ Սէուլէ կը հա-
ղորդուի թէ Ճափոնական գումարտակ մը, կիր-
ճէ մը անցնելու միջոցին, քանի մը մեռեալ եւ
վիրաւոր ունեցաւ՝ Ռուսերու կողմէ հաստատուած
ականի մը պայթման հետեւանքով։ Վլատիվոսթոքի
Ռուսական նաւաբաժինը Ճափոնական չոգենաւ մը
փճացուց ի կէնսան, արեւելեան նաւահանգիստ Ֆո-
րէայի։ Կ'ըսուի թէ Ռուսերը Համպուրկ–Ամերիկ-
եան չոգենաւային Ընկ.էն երեք խոշոր չոգենաւ
ալ գնած են, բայց ի Ֆէրմ Պէմպրէն, զոր քանի
մը չաբթի առաջ գնեցին։ Քիէվի զինուորական
շրջանակներուն մէջ կ'րսուի թէ Մանչուրիոյ հի-
ւանդանոցներուն մէջ 10,000 զինուոր կայ հիւանդ,
մեծագոյն մասը ժանտատենդէ բռնուած, որով
տարւոյն այս եղանակին մէջ առ հասարակ կը վա-
րակուին Եւրոպացիները Արեւելեան Ասիոյ կող-
մերը։—Հինգշաբթի Մուգտէնէ հեռագրուեցաւ թէ
Ճափոնցիները կը պատրաստուին կամուրջով անց-
նիլ Ուիճուի վերի կողմէն, բայց Ռուսերն յաջո-
ղեցան կամուրջը քանդել։ Ցետոյ Ճափոնցիները
աւելի վարերէն անցան իրենց հետ հրետանի մը
տանելով, բայց եւս մղուեցան՝ հրետանին գործա-
ծելու ժամանակ չգտած։ Ուրիշ հեռագրի մը հա-
մաձայն, Ճափոնցիները կը պատրաստուին մեծ
բազմութեամբ անցնիլ եւ Ռուսերը կը նահանջեն։
Սբ. Փեթերսպուրկէ կը հեռագրուի թէ Վլատի-
վոսթոքի Ռուսական նաւաբաժինը 6,000 զօրք
պարունակող 6 փոխադրանաւ ընկղմած է։ Այս
անհաւանական է, վասն զի Ճափոնցիները փոխադ-
րանաւ պիտի չղրկէին առանց մարտանաւերու ըն-
կերակցութեան։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՒՈՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ֆիննաանգլար եօգուղու Ամերիգան խան